

- losofo del Diritto e della Politica*. Napoli: La Città del Sole.
- Hont, Istvan, 1987. The language of sociability and commerce: Samuel Pufendorf and the theoretical foundations of the 'Four-Stages Theory', 253 - 276 i A. Pagden (red) 1987, *The languages of political theory in early-modern Europe*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Hont, Istvan, 1994. The Permanent Crisis of a Divided Mankind: 'Contemporary Crisis of the Nation State in Historical Perspective', s 166 - 231 i *Political Studies*, 42/1994, Special Issue.
- Kobusch, Theo, 1993. *Die Entdeckung der Person. Metaphysik der Freiheit und modernes Menschenbild*. Herder: Freiburg/Basel/Wien.
- Krieger, Leonard, 1965. *The politics of discretion. Pufendorf and the acceptance of natural law*. Chicago University Press, Chicago.
- Leicht, Robert, 1993. Unsere Zukunft ist Europa i *Die Zeit* 46/1993.
- Lustick, Ian S., 1996. History, Historiography, and Political Science: Multiple Historical Records and the Problem of Selection Bias, s 605 - 618 i *American Political Science Review*, Vol. 90, No. 3, 1996.
- Malmström, Oscar, 1899. *Samuel Pufendorf och hans arbeten i svensk historia*. Lund.
- Palladini, Fiametta, 1978. *Discussioni seicentesche su Samuel Pufendorf. Scritti latini: 1663 - 1700*. Bologna: Il Mulino.
- Palladini, Fiametta och Hartung, Gerald (red.), 1996. *Samuel Pufendorf und die europäische Frühaufklärung. Werk und Einfluss eines deutschen Bürgers der Gelehrtenrepublik nach 300 Jahren (1694 - 1994)*. Berlin: Akademie Verlag.
- Pufendorf, Samuel (1682): *De Officio Hominis et Civis juxta legem naturalem libri duo*. Oxford University Press 1927: New York.
- Pufendorf, Samuel (1675): *On the natural state of man*. Translated, Annotated, and Introduced by Seidler, Michael. The Edwin Mellen Press 1990.
- Pufendorf, Samuel (1686): *Eris Scandica*. Frankfurt/Main: Frideric Knochil.
- Pufendorf, Samuel (1688): *De Jure Naturae et Gentium*. Oxford 1934: Clarendon Press.
- Saastamoinen, Kari, 1995. *The morality of the fallen man. Samuel Pufendorf on Natural Law*. Studia Historica 52. Helsinki: SHS.
- Saether, Arild, 1996. Samuel Pufendorf - The Grandfather of Modern Economics, s 235 - 252. Sonderdruck aus Fiametta Palladini und Gerald Hartung (red.), 1996, *Samuel Pufendorf und die europäische Frühaufklärung. Werk und Einfluss eines deutschen Bürgers der Gelehrten-republik nach 300 Jahren (1694 - 1994)*. Berlin: Akademie Verlag.
- Tully, James (red.), 1991. Introduction to *Samuel Pufendorf. On the Duty of Man and Citizen According to Natural Law*. Cambridge 1991: Cambridge University Press.

Sakkunigtåtanden över professuren i säkerhetspolitik med strategi vid Militärhögskolan i Stockholm

1. Utlåtande av Nils Andrén

Till fullgörande av uppdrag som sakkunnig vid tillsättande av professor i säkerhetspolitik med strategi vid MHS får jag härmed avge följande uttalande över de sökande,

- docent Ingemar Dörfer (f 1939)
- tf professor Bo Huldt (f 1941)
- docent Gunnar Jervas (f 1938)
- docent Bengt Sundelius (f 1950)

Av de sökande är Huldt utbildad som historiker (Lund), medan de tre övriga är politologer. Dörfer i "Government" (Harvard, Mass, USA), Sundelius i International Studies (Denver, Col, USA) och Jervas i statsvetenskap (med markerad inriktning på internationell politik, Umeå). Såvitt jag kan bedöma har olikheterna i ämnesbakgrund ingen egentlig betydelse i detta sammanhang. Huldts avhandling skulle med hänsyn till problem, innehåll och metodik lika väl kunnat kallas statsvetenskaplig som historisk. Också de tre statsvetarna behandlar - från olika teoretiska utgångspunkter - gångna händelser och utvecklingslinjer över tiden (= historia). I sin senare produktion rör sig de sökande på olika sätt i samma gränsland mellan historia och politik. Ämnesmässigt framstår de enligt min mening

således väsentligen som praktiskt taget fullt jämförbara.

Huvudproblem vid granskningen är dels den självklara frågan om halten av de sökandes forskning, dels om forskningsinriktningens relevans i förhållande till de krav som uppställs under ämnesrubriceringen säkerhetspolitik med strategi.

En stor del av de sökandes skrifter hänför sig mera allmänt till det internationella systemet och den internationella utvecklingen. Att dra en gräns mellan vad som är relevant i detta bredare internationella perspektiv för det mera specifikt säkerhetspolitiskt-strategiska låter sig inte alltid göra. Generellt är den större internationella scenen alltid en förutsättning för det säkerhetspolitiska agerandet.

I det följande yttrandet behandlas i första hand, men ej uteslutande, de sökandes instruktionsenligt prioriterade skrifter. Deras kompetens med hänsyn till övriga kriterier som specificerats i tjänstens utlysning och i annan information från MHS upptas i en avslutande, jämförande sammanvägning.

Till slut redovisar jag min uppfattning beträffande vilka sökande som bör placeras i de två främsta förslagsrummen.

Ingemar Dörfer har allt sedan studietiden rört sig i säkerhetspolitiskt och strategiskt präglade miljöer, som student och forskare i Förenta staterna, som säkerhetspolitisk expert i försvarsdepartementet och utrikesdepartementet, som laborator och numera forskningschef vid FOA.

Hans enligt instruktionen till de sökande tio prioriterade skrifter behandlar alla i säkerhetspolitik och strategi centrala frågor, med tyngdpunkt dels på vapenutveckling och vapenpolitik i ett samtidshistoriskt och forskningspolitiskt perspektiv, dels på olika aspekter av kärnvapenstrategi och på skandinavisk säkerhetspolitik. Sammanlagt upptar hans meritförteckning 57 skrifter.

Hans tyngsta specimina ligger inom området vapenutveckling och vapenpolitik. Viktigast här är böckerna om *System 37 Viggen: Arms Technology and the Domestication of Glory* (1973) (föregången av en uppsats i samma

ämne fem årtidigare i Harvard-tidskriften *Public Policy*, med likartad titel) och *Arms Deal – the Selling of the F 16* (1983). Båda böckerna handlar från olika utgångspunkter om varför och hur beslut fattas i både försvars- och samhällsekonomiskt stora frågor i avancerade industrisamhällen. De vittnar om författarens okuvliga nyfikenhet, om tvärvetenskaplig bredd och imponerande kunnighet vid behandlingen av ämnen som kombinerar historia, strategi och vapenproduktion, med utgångspunkt från frågeställningar och metoder inom modern amerikansk forskning.

I ett forskningshistoriskt perspektiv framstår *System 37* som ett pionjärbete på svensk botten om kopplingen mellan regering och industri, mellan civila, militära och utrikespolitiska relationer. En utgångspunkt är lord Snows kontroversiella påstående att ett av de ”mest bisarra dragen i vår tids industriella samhälle är att de viktigaste handlingsvalen måste göras av en handfull människor, i hemlighet och formellt utan förstahandskunskap om vad som betingar valen och vad deras resultat kan bli”. Amerikanska forskare har invänt att även om det skulle gälla Storbritannien gäller det inte om det mer öppna amerikanska samhället. Dörfer ställer frågan om det också gäller Sverige. Hans svar är ett obetingat ja. Det handlade också hos oss om ”closed politics”. Boken ger författarens svar på frågorna varför och hur.

Det som slår en svensk läsare med mer än yttlig kännedom om det amerikanska systemet är att granskningen av alla turema i Viggens tillkomsthistoria också blir en implicit komparativ studie av svenskt och amerikanskt och därtill en undersökning som förklarar det svenska systemet, med dess uppenbara förtjänster och brister, i termer som kan förstås av kvalificerade amerikanska läsare. Också som sådan är boken en utmärkt prestation.

I *Arms Deal*, som belyser ett komplicerat politiskt - ekonomiskt - tekniskt - industriellt händelseförlopp från olika huvudstäders och huvudintressenters utgångspunkter deklarerar Dörfer särskilt påverkan av Richard Neustadt och Graham Allison. Bokens uppläggning gör den inte bara till en spännande redogörelse för ”århundradets vapenaffär” utan också för för-

svarspolitikens betingelser och sätt att fungera både i USA och i de fyra europeiska NATO-länderna.

Dörfer har sina starkaste akademiska rötter i USA och särskilt i Harvard och kretsen kring den dåvarande professorn Henry Kissinger. Med höga ideal i fråga om stil och litterär utformning som en i grunden kritisk historiker har han framgångsrikt undvikit att förfalla till den moderna samhällsvetenskapens jargong.

Båda böckerna är egentligen säkerhetspolitisk samtidshistoria. De är bevis på författarens osedvanliga förmåga att inge de drivande aktörerna i de undersökta händelserna det förtroende som krävs för att få tillträde till politiskt och industriellt känsligt material och information. Genom sin originalitet, sin empiriska bredd och sitt djup och sin intellektuella spänst intar de en rangplats i denna konkurrens.

Generellt präglas också Dörfers övriga vetenskapliga författarskap i hög grad av att han prövar amerikanska metodiska och ämnesmässiga grepp och värderingar på svenska och europeiska frågeställningar. Det är ett grepp som ger många värdefulla infallsvinklar, men kan dock innebära en risk att "gå över ån [Atlanten] efter vatten" genom att inte tillräckligt beakta den nationella politiskt-administrativa strukturens och traditionens betydelse som förklaringsgrund. I avslutningen av *System 37* saknar åtminstone denne läsare en tydligare hänvisning till de svenska förvaltningsmyndigheternas konstitutionellt och traditionellt självständiga ställning bland förklaringarna till deras roller i spelet om Viggen.

I anknytning till de båda flygplansavhandlingarna kan nämnas en annan, betydligt mindre, men till sitt innehåll central skrift, *Science and technology in Sweden: the Fabians versus Europe* (1974). Här ger Dörfer en briljant och förutseende översikt över svensk högre utbildnings- och forskningspolitik. Det är en skarpögd kritik av forskningens politisering och byråkratisering, av dess eftersättande på grund av kraven på kvantitativ expansion, och av ambitioner utan tillräckliga resurser. Den utmynnar i en varning för farorna för både teknologi och industri av den politiskt dikterade isoleringen från den europeiska integrationen.

Till de mera renodlat strategiska skrifterna – alltjämt på 10-listan – hör "More Troops. Fewer Missiles" (tillsammans med Steven Canby) i *Foreign Policy* Winter 1983-84. Det är en klargörande analys av de motsägelsefulla turena kring beslutet att placera eurostrategiska missiler för att balansera de sovjetiska SS-20. Samtidigt är det ett inlägg i den dåtida strategiska policydebatten: en konventionell styrkebalans skulle skapa större säkerhet än en eurostrategisk. Som i alla skrifter med flera författare, utan angivande av vem som skrivit vad, är det omöjligt att i detta fall skilja de båda författarnas insatser från varandra.

Boken *Strategiska doktriner i väst* (1974) skrevs som ett bidrag i den mot den försvarsintresserade publiken inom och utom det politiska etablissemanget riktade upplysningen om "Försvar och säkerhetspolitik". Artikelns "Kärnvapenstrategi" i *Nationalencyklopedin* (1990) är en koncentrerad och välbalanserad översikt av ett komplicerat och ofta missförstått strategiskt problem. Här kan också nämnas studien *Eurostrategiska vapen, kryssningsrobotar och svensk säkerhetspolitik* (1981), som dock ligger utanför de tio, men av författaren i betydelse jämföras med dessa. Det är en granskning av frågans läge, inklusive tekniska och styrkegrupperingsfrågor, under Reagan-administrationens första år. Dörfer analyserar de militärstrategiska konsekvenserna för Sverige (och i viss mån Norge) av operationer med kryssningsrobotar mot mål i Sovjetunionen. Studien utmynnar i en politisk klacksark i form av förutsägelsen att den "nya amerikanska realismen" kommer att bli obekvämt för dem som eftersträvar "détente till varje pris".

Den tredje kategorin av svensk och skandinavisk säkerhetspolitik ligger nära de renodlat strategiska studierna, eftersom de i hög grad handlar om nordiska reaktioner inför Nato och kärnvapenstrategierna. Det är regionala analyser kopplade till supermakterna eller maktblocken. De började med "Stalins nordiska balans" (*Internasjonal politikk*, 1965, utanför de tio prioriterade skrifterna) och fortsatte fram till den i de politiska tolkningarna starkt polemiska, men i fråga om fakta i huvudsak väldoku-

menterade *Nollpunkten, Sverige i det andra kalla kriget* (1992).

Till denna kategori kan också räknas ett kapitel i boken *The European Neutrals and the New Cold War* (utgiven 1987 av medsökanden Sundelius) om "The European Neutrals in the Strategy of the Reagan Administration". Den noterar amerikanska kommentarer till de neutralas försvars- och säkerhetspolitik och understryker de berörda staternas, särskilt det försvarsteknologiskt ambitiösa Sveriges, beroende av amerikansk vapenindustri och teknologi.

Nollpunktens huvudtes är att Sverige under det andra kalla kriget gjorde ställningstaganden som i realiteten stödde den kommunistiska diktaturen – omoraliskt och okunnigt. *Omoralliskt* därför att om andra länder följt det svenska förordet, skulle frigörelsen från 1989 inte kommit till stånd anser Dörfer. Det måste ändå vara en osäker slutsats, eftersom flera krafter drog i samma riktning, inte bara Reagans kompromisslöshet och europeisk fruktan utan också sovjetisk avspännings- eller kapitulationspolitik. *Okunnigt* därför att svenska politiker "upphörde att tänka" inför "kodorden" kärnvapen och atombomb. Palmes roll understryks. Han hade, "under sjutton år, formuleringsmonopolet i svensk utrikes- och säkerhetspolitik". Inte ens Dörfer kan väl insinuera att Palme, eller den krets kring honom som bidrog till studien *Gemensam säkerhet*, var okunniga om de militära balansernas elementa. Mera rimlig är Dörfers uppfattning att det handlade om "publikfriande utspel ägnade att knipa inrikespolitiska poäng". Hela resonemanget kan tolkas som en exemplifiering av "inrikes utrikespolitik". Som helhet väger *Nollpunkten* tyngst som en bild av sin författares strategiska och politiska värderingar.

"Janus andra ansikte. Svenska kärnvapen och världen" (i *Svenska kärnvapenproblem* 1967) är en alltjämt mycket läsvärd påminnelse om att det då gällde frågan om egna, svenska kärnvapen, inte om att kritisera eller begränsa andra staters kärnvapen. "Scandinavie. La protection de la virginité nucléaire" (Pacifism et dissuasion, 1983) samt "Scandinavia and NATO. A la carte" (*The Washington Quarterly*, 1986) är briljanta, påtagligt elaka men i grunden ändå

vetenskapligt disciplinerade politiskt-strategiska analyser.

I dessa och många andra, här icke nämnda, skrifter om svensk och skandinavisk säkerhetspolitik ser Dörfer inte med småstatsanalytikerens förmildrande blick utan snarare med Natos eller Pentagons kärva realism. Dörfer är ett exempel på en icke ovanlig kombination av roller bland internationalpolitiska forskare, samtidigt forskare, analytiker, kritiker och deltagare i en polemisk-politisk dialog, med eller utan parti-förtecken. Framställningen är ofta kryddad med obarmhärtig ironi mot det som han betraktar som verklighetsfrämmande önsketänkande eller politisk opportunism. Sarkasmer och ställningstagande för och emot de analyserande aktörerna kan ibland undanskymma den sakliga styrkan i analys och dokumentation. Ibland kan de göra författarens egna slutsatser alltför ensidiga.

Sammanfattningsvis antyder denna översikt både spännvidden och koncentrationen i Dörfers säkerhetspolitiska författarskap. Dominansen av engelskspråkiga skrifter och hans bidrag till samtidens ledande amerikanska tidskrifter understryker att han är en forskare som är aktiv också i en långt vidare intellektuell miljö än den svenska. Det kan vara både en styrka och en svaghet. Styrkan är uppenbar, att vara etablerad, granskad och erkänd i en internationell forskningsmiljö. Svagheten är lika tydlig – bristande genomslag för forskningen i den svenska säkerhetspolitiken (något som inte uppvägs av hans roll som kolumnist i Svenska Dagbladet, vilken mera exponerat hans polemiska talanger än vetenskapliga förtjänster).

Som forskare fyller han i sina viktigaste skrifter höga kvalitativa krav, som skribent är han ofta lysande. Dörfers kännetecken som säkerhetspolitisk forskare och analytiker är att han inte bara är kontroversiell på grund av sin kritik av säkerhetspolitikens många heliga kor – och finner tydligt glädje i att vara det – utan också att han både i sin forskning och sin roll som debattör insisterat på realistisk hänsyn till de övergripande, globala säkerhetspolitiska krafterna och problemen. Eller, om man så vill, på insikt om den moraliserande småstatens begränsade inflytande. Hans pessimistiska realism kan må-

hända motivera det empiriska konstaterandet att pessimisten (nästan) aldrig förnyar historien, men också att historien (nästan) alltid ger pessimisten rätt.

Hela Dörfers författarskap är präglad av hans starka rötter i den realistiska skolan, oförsonligt polemisk mot den pacifistiska vänstern. Starkt engagemang i värderingarna – med öppet visir – är dock inte detsamma som generell brist på objektivitet eller vetenskaplighet i analysen.

Dörfers ämnesinriktning på säkerhetspolitik och strategi är nära nog total. Han är därtill genom sin kritik av aktörer och policies, hemma och borta, den mest "politiska" av de fyra sökandena.

Slutdomömet är att Dörfer mycket väl styrkt sin vetenskapliga kompetens till den sökta tjänsten.

Bo Huldt har en mångsidig verksamhet bakom sig på det säkerhetspolitiska området. Utöver sin akademiska lärar- och forskarroll har han varit verksam i Sekretariatet för framtidsstudier, i Försvarsdepartementet, som uppdragstagare hos FOA, i chefsbefattningar vid Utrikespolitiska Institutet, som direktör sedan 1988 (tjl 1992-95), under många år som rådsmedlem i International Institute for Strategic Studies, 1992-93 som London-institutets direktör.

Hulds förteckning upptar 98 titlar. Bland dessa har han gjort ett urval, grupperat under 10 teman, med syfte att markera sin "forsknings- och publiceringsprofil". Inom dessa teman har han angivit 10 prioriterade arbeten.

Bland de sistnämnda är de dominerande skrifterna dels doktorsavhandlingen *Sweden, the United Nations and Decolonization*, dels en stor studie för FOA över *Vapen till Tredje världen – den internationella vapenhandeln i ett säkerhetspolitiskt perspektiv* (1981), dels tre breda historiska översiktsarbeten, varav två i form av utförliga översiktsartiklar i *Nationalencyklopedien*. Bland de tio prioriterade arbetena märks dessutom *Sverige och Förenta Nationerna – historia och framtidsperspektiv* (1976), inom ramen för Sekretariatets för framtidsstudier projekt "Sveriges internationella villkor".

En central uppgift för den "utåtriktade säkerhetspolitiken" är att påverka den internationella miljön i fredlig riktning bl a genom att stärka den internationella rätten. Bo Hulds skrifter om FN ligger inom denna sektor av säkerhetspolitiken.

Avhandlingen är ett exempel på att historikern Huldt inte är främmande för statsvetenskaplig teori och metod. Han faller dock sällan för frestelsen att i onödan bädda in tankegångarna i en komplicerad teoretisk apparat. Denna blir alltid ett redskap, aldrig ett självändamål. Delvis kan detta kanske förklaras av att hans rötter är i historien, inte i statsvetenskapen. Avhandlingen är också exempel på den svala saktligheten i hans framställningskonst. Den visas också i hans återhållsamma, men likväl fullt tydliga, kritik av uppfattningar som han inte delar.

Avhandlingen rubriceras av sin författare som del ett i en trilogi om Sverige i FN:s generalförsamlings Fjärde kommitté. Det är en kvantitativ undersökning av förslag, debattinlägg och röstning. De två följande delarna skulle utgöras dels av en kvalitativ framställning av Sveriges involvering i Namibia-frågan, dels av en systematisk studie av förslag framlagda av den svenska delegationen, baserad på antagande om en svensk medlarroll mellan stater med och utan förvaltarskapsuppdrag. Den valda kvantitativa metoden ger rika tillfällen att beskriva det svenska agerandets profil i jämförelse med andra stater eller grupper av stater. Det utnyttjas på ett både intensivt och intressant sätt av författaren. Men metoden räcker inte till för att ge svar på den i sammanhang av detta slag trots allt viktigaste frågan: varför?

Den valda perioden har rimligen bestämts av tidpunkten för avhandlingsarbetet. Men den är ändå intressant, eftersom den slutar vid den tidpunkt då Olof Palme fick en helt dominerande roll i svensk politik.

Den andra avhandlingen på temat FN, *Sverige och Förenta Nationerna – historia och framtidsperspektiv* (1976), är en delrapport inom Sekretariatets för framtidsstudier projekt Sveriges internationella villkor. Det kan ses som en komplettering av den specialiserade avhandlingen med en generell översikt av Sveriges re-

lation till och agerande inom Förenta nationerna. Här kommer bl a synpunkter på medlarrollen in i bilden. Översikten har både kvantitativa och kvalitativa analyser som visar hur Sverige betett sig i jämförelse med andra medlemmar av FN. Den är genomförd på ett sätt som utan att ge avkall på systematisk stringens gör full rättvisa åt problemens komplexitet.

Homeros har fått inleda rapportens slutkapitel med de berömda orden "en gång kommer den dag då det heliga Ilion faller". Det var sant då och är väl sant också om Ilion får betyda FN. Men den intressanta frågan är inte *att* det faller utan *när* och *hur*. Som klok framtidforskare avstår Huldt från svaret. Istället pekar han på ett antal trender och scenarier.

Utän att göra det till ett mått på författarens kompetens vare sig som siare eller som forskare kan det vara intressant att tjugo år senare notera vilka det var:

1) upplösning av Västeuropas/USA:s maktmonopol,

2) försvagning av motsättningen mellan i-länder och u-länder, på grund av motsättningar inom den senare gruppen,

3) en oundviklig fortsättning av kärnvapenspridningen,

4) ett mer splittrat framtida system än det bipolära, och

5) en tendens att söka kollektiva förhandlingslösningar.

Hulds scenarier för FN:s framtid är likaledes fem: 1) kollaps, 2) regionalisering, 3) funktionalisering, 4) stormaktsdirektorat, 5) världsregering. Det första och sista scenariet uttrycker fruktan eller förväntningar, de tre övriga pekar på tydliga, faktiska tendenser inom världsorganisationens utveckling. Som frågor inför framtiden behåller alla scenarierna sin relevans.

Vapen till tredje världen är en kritisk analys av den internationella vapenhandeln i ett säkerhetspolitiskt perspektiv. Databasen ("i brist på bättre" är innebörden av Hulds varning inför materialets ojämnheter och brister) kommer från de stora instituten, SIPRI, IISS och den amerikanska nedrustningsbyrån ACDA. Undersökningens grunddisposition är given i det utredningsuppdrag som FOA formulerat.

Tre perspektiv kan sägas präglade studien: Vapenhandelns drivkrafter och teoribildningen kring dessa, vapenhandelns omfattning och "mönster", samt dess säkerhetspolitiska och strategiska implikationer. Som helhet är det en välgjord undersökning med både vetenskapliga och pedagogiska förtjänster. I denna konkurrens ser jag den, på grund av sitt ämnesinnehåll, som mer meriterande än doktorsavhandlingen. Som alla utredningar av detta slag måste den bedömas i sitt eget tidsperspektiv. Dess arena är den, som man då alltjämt trodde, monolitiska blockbildningens. Det gör det inte mindre intressant att notera i vilken grad de framåtriktade bedömningarna (visionerna) stämmer med historiens hittillsvarande facit.

Slutorden kan åtminstone delvis duga som en aktuell verklighetsbeskrivning vid mitten av 1990-talet: "en period av ökande mellanstatligt våld och öppen aggression i tredje världen ligger framför oss, och den internationella vapenhandeln, tredje världens rustningar, kommer att ge bränsle till dessa våldeldar". Den viktigaste reservationen är att författaren förbisett att det lika ofta blivit en fråga om inomstatligt våld: Angola, Moçambique, Ruanda, Burundi, Sudan, Somalia.

Tre världar – världshistoria 1945-65 (1983) ingår i ett internationellt, till många språk översatt, historiskt översiktsverk. Såväl denna bok som artiklarna "Första världskriget" och "Andra världskriget" i *Nationalencyklopedin* ligger på gränsen mellan "forskning" och "populärvetenskap". I dessa texter visar Huldt sin behärskning av ett mycket omfattande material och av den internationella, historiska debatten kring de stora politiska och strategiska frågorna. De är genomförda med en systematisk och stilistisk precision som måste påverka bedömningen också av vetenskaplig skicklighet. Tillsammans med några smärre uppsatser är den breda skildringen av de båda världskriegen och skildringen av det kalla krigets uppkomst och utveckling i världshistorien Hulds starkaste strategiska specimen.

Bland de nämnda uppsatserna har Huldt särskilt återopat tre.

"Sweden and European Community Building" (1994) är en kritisk analys – främst riktad

till en engelsk publik – av de olika faserna i den svenska EU-politiken och debatten, med tyngdpunkten under senaste år, mellan översikter över svensk Europapolitik och Sveriges roll i Europa. Som vanligt elegant och saklig, översiktlig men utan djuplodningar. Den är inte helt värderingsfri och knappast okontroversiell i alla tolkningar. Ett par frågetecken. Var verkligen det nya kalla kriget en faktor som drev Sverige mot Europa? Var det inte lika mycket eller mer ett (nästsista?) stöd åt neutralitetsideologin och kålsuparmodellen av vår omvärld? Och de socialdemokratiska ledarnas problem 1990? Det var väl inte att de var ovetande om vad de skulle göra utan att de tvekade inför marknadsföringen av den nödvändiga nya Europapolitiken bland sina egna anhängare?

Svensk nedrustnings- och säkerhetspolitik från 20-talet till 80-tal behandlas i boken *Neutralitet och försvar* (1985) och i uppsatsen "Svensk säkerhetspolitik inför tjugoförsta århundradet" (1994). Den ger en överskådlig bild av den säkerhetspolitiska scenen i Europa, dess osäkerheter och risker för Sverige. I den sakliga analysen är, utan polemik, invävt ställningstagande till en aktuell säkerhetspolitisk kontrovers. De europeiska förändringarna bedöms som så stora att en återgång till det kalla krigets säkerhetspolitiska formler inte skulle tjäna Sveriges egna långsiktiga intressen.

Vidare europeiska säkerhetsproblem behandlas i den av Huldts tillsammans med Gunilla Herlof-redigerade *Towards a New European Security Order* (UI:s årsbok 1990-91). Härtöver bör nämnas också Huldts sammanfattning – i egenskap av IISS direktör – av årskonferensen 1992 kring temat *European Security after the Cold War* (1993).

Huldts vetenskapliga monografier, om FN och om vapenhandeln, rör delvis säkerhetspolitikens centrala områden. Hans i denna konkurrens unika styrka som författare ligger dock framför allt i hans breda historiska översikter över vår tids viktigaste säkerhetspolitiska förlopp och strategiska problem. Därtill kommer hans i många polygrafer styrkta förmåga att leda och samordna forskningsinsatser kring centrala, aktuella säkerhetspolitiska problem.

Min slutsats är att Huldts har styrkt en god och allsidig vetenskaplig kompetens till den sökta tjänsten.

Gunnar Jervas hade en meriterande verksamhet vid Umeå universitet bakom sig, då han 1977 kom till FOA. Till hans akademiska meriter hör även en mångårig docentur i säkerhetspolitik och strategi vid Åbo Akademi.

I sin meritförteckning indelar Jervas sin säkerhetspolitiska och strategiska produktion i avhandlingar, böcker, sakkunni- och forskningsrapporter samt tidskrifts- och tidningsartiklar, sammanlagt 125 nummer. Det är således en mycket omfattande produktion med bred spännvidd inom ämnet.

Jervas skiljer sig från de tre medsökandena därigenom att han uppträder som en rent svensk forskare (eller mera exakt svensk och *finländsk*, med hänsyn till hans roll som docent och forskarhandledare vid Åbo Akademi). Vidare kan observeras att hans säkerhetspolitiska och strategiska forskning och studier i stor utsträckning är producerade och publicerade i byråkratisk regi (FOA), en naturlig konsekvens av att Jervas sedan 1977 med laborators tjänsteställning varit knuten till Försvarets forskningsanstalt.

I rent akademiska termer framstår de tidigare arbetena som mest meriterande. Det är också dessa som dominerar författarens urval till de sakkunniga. Doktorsavhandlingen (1971) *Säkerhetspolitiskt agerande över tiden. Ett försök till formulering av en pre-teori med utgångspunkt från den amerikanska politiken under Kennedy-Johnsonperioden*. Avhandlingen vittnar om ett respektgivande amnestiteoretiskt och historiskt kunnande. Som Jervas själv påpekar bör den bedömas i sitt tidsmässiga sammanhang. Uppläggnings överensstämmer i stort med inriktningen i många andra internationella studier vid den tidpunkt då den skrevs. Avhandlingens första del är en historisk översikt med inriktning på de strategiska problemen. Den andra delen handlar om Jervas pre-teoretiska tankekonstruktion.

Avhandlingen inleds med välbalanserade reflexioner kring den internationalpolitiska teorbildningens begränsningar. De refererande och diskuterande teoretiska avsnitten ger författa-

ren tillfaller att visa sin förtrogenhet med den för hans teoretiska arbetet relevanta ämnesteoritiska litteraturen. En betryggande utgångspunkt är den kända uppfattningen att historien visserligen inte upprepar sig men att man kan finna likheter ur vilka lärdomar kan vinnas. En preliminär konklusion är att den politiska vetenskapen ännu inte är mogen för en teori i strikt bemärkelse. Jervas realistiska slutsats är att det tills vidare är klokast att sänka den teoretiska ambitionsnivån till en pre-teori. Allt i förhoppning att ändå kunna bidra till en fortsatt teori-bildning – en ståndpunkt som är präglad av all den anspråksfulla ödmjukhet som är välkänd från många liknande undersökningar.

Pre-teorin är formulerad i en systematik med två huvudkomponenter, föreställningsramen och processen. I föreställningsramen urskiljs fyra komponenter: handlingsvariabler, "som kan kontrolleras eller dirigeras", "de givna faktorerna" utanför aktörens egen kontroll, resultatvariablerna och "beslutsproblematiken". En central, egentligen överordnad handlingsvariabel är strategin, med en lätt retousse av Beaufres definition beskriven som "sättet att utnyttja disponibla medel i syfte att uppnå centralt artikulerade mål". Den nämnda kategoriindelningen förefaller att ha något flytande gränser. Ett intressant exempel är Jervas syn på allierade som styrbara handlingsvariabler eller som givna faktorer utanför aktörens kontroll. Svaret blir "både och". "Satelliter är styrbara (WP?), andra allierade (NATO?) är "givna faktorer". Det antyder också den osäkra gränsen mellan handlingsvariabler inom och utanför aktörens egen kontroll. T.o.m. det överordnade strategibegreppet förefaller inte att vara helt entydigt. Strategin kan vara ett instrument för att uppnå egna mål (aktiv), men också en metod för att förhindra att andra uppnår mål i konflikt med den förste aktörens intressen (responsiv, i realiteten styrd av motpartens agerande).

Avhandlingens andra, teoretiska del är ett på många sätt skarpsinnigt intellektuellt pussel, vars bitar dock endast implicit förefaller koplade till den inledande empiriska bakgrunden. Inte heller fördjupar de på ett systematiskt sätt förståelsen av det historiska skeendet. Man skulle därför egentligen kunna ifrågasätta den

preteoretiska konstruktionens nytta annat än som självändamål. Slutsatserna framstår i huvudsak som fristående från den inledande empiriska verklighetsanalysen. Samma slags reflexioner väcks av många andra bidrag till teori-bildningen i ett ämne som på 1990-talet lika väl som tjugo år tidigare alltjämt är under utveckling. Jervas är således inte ensam.

Av de tio arbetena är några av mera generell eller speciell politologisk karaktär. Det gäller *Hur man studerar politik* (1974) och *Internationella konfliktprocesser* (1973). Den första visar godkännedom om statskunskapen i stort – en respektabel presentation blir omdömet från en granskare, som tidigare sysslat med samma pedagogiska uppgift. I den senare uppställer författaren en generell modell för studiet av mellanstatliga konflikter på ett sätt som täcker också de flesta frågeställningarna inom internationell politik. Framställningen visar att Jervas har förmåga att strukturera ett sammansatt ämne. Tyngdpunkten i framställningen ligger dock på nationellt konfliktbeteende och dess betingelser, medan konflikter i det internationella systemet ges mindre utrymme.

Flera skrifter handlar om utrikes- och säkerhetspolitik i ett regionalt eller vidare internationellt perspektiv.

Utrikespolitik i norr (1973) innehåller studier över utrikespolitiken, som process eller som politisk aktivitet, i de fyra större nordiska länderna. Jervas inleder denna samling av uppsatser (av fyra nordiska författare, svensk, finländsk, dansk och norsk) med en omfattande och grundlig "teoretisk bakgrund" med utgångspunkt i en flödesmodell. Kapitlet präglas både av förtrogenhet med den internationella litteraturen och av systematisk stringens. Huvudinriktningen är på utrikespolitik som en strategisk snarare än en politisk aktivitet. Som många andra analyser av samma slag aktualiserar den frågan om den eftersträlvade rationaliteten i analysen av utrikespolitiskt beslutsfattande kan leda till en överskattning av rationaliteten i själva beslutsprocessen.

Jervas senare skrifter präglas mindre av teori än av pragmatisk empiri. *Världsmakt väljerväg* (1980) är en bred och systematisk beskrivning av Förenta staternas säkerhetsproblem under

Jimmy Carters presidentur – moten komprime-rad historisk bakgrund. Den visar Jervas förtro-genhete med den amerikanska säkerhetspoli-tiken och forskningen kring denna. Han noterar avspänningspolitikens motgångar och förutser en tilltagande spänning, som ju också kom under Reagans första ämbetsperiod. Men lika litet som andra specialister på supermaktspolitiken kunde Jervas ana de stora förändringarna i slu-tet på 1980-talet.

Framtidsperspektiven antyds i två scenario-ansatser, den ena med isolationism, den andra med détente som huvudtema. Med all respekt för författarens påpekande att fantasin är den enda gränsen för antalet scenarier kanske man ändå saknar ett tredje scenario. Dess tema skulle vara den amerikanska ambivalensen mellan att *vilja slippa* och att *inte våga släppa* Europa.

I en längre, likaledes prioriterad uppsats (*Världspolitikens Dagsfrågor* 1988:1) tar Jer-vas upptäckta nedrustningssträvanden under rubriken "Ett steg mot nedrustning, men". Rustningsfrågorna är väsentligen ett spel mel-lan de båda supermakterna och skriften kan där-för delvis läsas som en uppföljning av studien över Förenta staternas strategiska vägval, un-der Reagans andra ämbetsperiod. Båda skrif-terna präglas av solid och väl dokumenterad in-formation.

Studier med primär anknytning till svensk sä-kerhetsforskning upptar tre nummer.

"Sweden and Nuclear Weapons" (FOA 1982), på svenska "Sverige, Norden och Kärn-vapen" (i *Kerneväbenpolitik i Norden*, utg av det Sikkerheds- og nedrustningspolitiske ud-vælg, SNU, Köpenhamn 1983). Uppsatsen är en klargörande översikt över den svenska kärnva-penpolitikens faser, från Sveriges egna nukleä-ra försvarsambitioner och dess politiska upp-lösning fram till politiken kring frågan om Nor-den som en kärnvapenfri zon. Den är klar och välbalanserad. Den publicerades tre år före Wilhelm Agrells doktorsavhandling *Alliansfri-het och atombomber*. Jervas kortfattade studie var den ditills fylligaste sammanfattande re-dogörelsen, vid sidan av de rena partsinlagorna, för den svenska kärnvapenfrågans olika faser. Det blottade dock inte några väsentliganyheter.

Skall Sverige tvinga fram fred? (UI 1994) är en aktuell studie inför den svenska medverkan i FN-operationen i det forna Jugoslavien, utarbe-tad med Jervas som projektledare och författare till flera avsnitt. De centrala frågeställningarna är "vart FN är på väg och hur Sverige bör agera med anledning härav". Den utmynnar i ett antal slutsatser om svenska handlingsmöjligheter och rekommendationer. Den belyser Jervas roll i den policyorienterade FOA-forskningen.

Svensk snubbeltrådstyrka kan fylla flera funktioner (1992) presenterar ett originellt fredsstrategiskt uppslag att i FN-regi placera en liten och lätttrörlig styrka som en snubbeltråd för en hotande angripare. Snubbeltrådens av-skräckande förmåga skulle ökas av att den bak-om sig skulle ha större och starkare styrkor, be-redda att ingripa om den hotande staten skulle välja att bryta snubbeltråden. Förslagets fört-jjänster och svagheter ligger utanför ramen för detta utlåtande. De stora svårigheterna torde inte ligga på det tekniska, strategiska eller ope-rativa planet utan på det politiska, att finna en politisk struktur som – bättre än FN eller OSSE, EU eller någon annan internationell organisa-tion – är kapabel att utnyttja det föreslagna in-strumentet. Däremot kan snubbeltrådsidén, lik-som den föregående skriften, anföras som ut-tryck för Jervas intresse för strategiska problem och problematiseringar i den nya säkerhetspoli-tiska miljön.

Detsamma kan också sägas om *Migrations-explosionen – vår tids makrokris?* (1995): Den ingår i ett FOA-projekt om "Bredare säkerhets-politisk hotbild" och är sålunda ett inlägg – knu-tet till ett viktigt problem – i frågan om att vidga det säkerhetspolitiska begreppet utöver den pri-mära militära och territoriella säkerheten. Rap-porten betecknas som ett led i totalförsvarets hotbildsanalys, med uppgift att "på ett nyska-pande sätt försöka teckna en bild av olika risker och hot som Sverige kan tänkas utsättas för un-der kommande år."

Det är en mångsidig och förtjänstfull analys av ett politiskt länge näst intill tabubelagt prob-lem. De svåraste frågorna har dock utelämnats, invandringen som ett politiskt problem. Fortfa-rande är denna och andra utredningar svaret skyldig på frågan vad som gjorde att just Sveri-

ge skulle bli det mest invandrartäta landet i Europa. Att de saknas i *Migrationsexplosionen* kan möjligen – rent av rimligen – försvaras med att analysen gällde hotbilden och säkerhetspolitiken och med att just denna frågeställning politiskt är mycket känslig. De svåra sociala och psykologiska konsekvenserna samt de ekonomiska påfrestningarna är dock tydligt markerade, i termer som för inte så länge sedan skulle ha utlöst en medial storm av kritik för rasism och främlingsfientlighet.

Jervas har varit ledare även för detta projekt och författare till de centrala säkerhetspolitiska avsnitten. Som helhet är det en mycket välgjord och läsvärd skrift. Också på grund av dess redovisning av internationell litteratur om ämnet. När boken slutjusteras borde redaktörerna också uppmärksamma Myron Weiners utmärkta antologi *International Migration and Security* (Boulder, Col 1994).

Jervas FOA-forskning under de senaste 20 åren, vid sidan av den som redovisats i 10-förteckningen, bekräftar bilden av stor bredd och av sådana primära forskardygder som nyfiken kringssyn, systematisk översiktlighet och formell klarhet. Ett stort antal artiklar i tidningar och tidskrifter (liksom hans kursverksamhet inom totalförsvaret) styrker hans förmåga att förmedla forskningsresultat och egna åsikter till en större publik. Eftersom Jervas, till skillnad från de medsökande, med enstaka undantag, inte publicerat sin forskning på något av världsspråken, har han varken blivit uppmärksamrad eller granskad i den internationella litteraturen. Positivt innebär detta att han spelat en mera framträdande roll i den inhemska debatten än flera av sina medsökande.

Tyngdpunkten i Jervas forskning ligger fast förankrad inom säkerhetspolitiken och strategin.

Jervas vetenskapliga kompetens för den sökta tjänsten är väl styrkt.

Bengt Sundelius hade, innan han återvände till Sverige, genom mångåriga studier i Förenta staterna förvärvat en amerikansk doktorsgrad. Därefter följde en briljant akademisk karriär vid amerikanska universitet. Under tio år i Sverige har Sundelius innehåft docentur, varit

institutionschef som föreståndare för Stockholms Universitets Institute for English-Speaking Students och därefter forskare vid Humanistisk-Samhällsvetenskapliga Forskningsrådet.

Sundelius vetenskapliga produktion har Norden som centralpunkt. De tio prioriterade skrifterna berör samtliga nordiska eller svenska utrikes- och säkerhetspolitiska problem i relation till omvärlden och den internationella utvecklingen. (Detsamma gäller i stort sett också om skrifterna utanför 10-listan.) En stor del av Sundelius produktion är skriven för en engelskspråkig publik, delvis som läroböcker för amerikanska college- och universitetsstudenter.

De nordiska studierna började med doktorsavhandlingen som är en bred framställning av *Nordic Cooperation: A Dynamic Integration* (1976). Den sätter in det nordiska samarbetet i en vidare, integrationsteoretisk ram som kartlägger och kommenterar vad som skrivits kring ämnet inom och utom Norden. I själva verket understryker egentligen hans kritiska granskning av florerande integrationsteorier – inklusive min egen – att sådana begrepp som integration inte har någon absolut betydelse. Innebörden beror alltid på den enskilde forskarens egna definitioner. Sundelius är inte låst till föreställningar om integrationen som en process som leder till gemensamma centraliserade politiska institutioner. Hans fokus är samhälleliga (societal) och politiska aktiviteter som binder samman regionala samhällen. Länken mellan det samhälleliga och det politiska ligger i de attityder som utvecklas. Det är ett konstruktivt grepp, anpassat till det nordiska samarbetets speciella egenskaper i ett integrationsperspektiv.

Framför allt är avhandlingen en systematisk översikt av det nordiska samarbetet som process, såvitt möjligt underbyggd med kvantitativa data från opinions- och intervjuundersökningar, andras och egna, som belyser det nordiska samarbetets förutsättningar, offentliga och icke offentliga struktur, dess begränsningar och resultat. Det sker på en abstraktionsnivå som utesluter en systematisk genomgång av de ämnen och beslut som präglat nordiskt samarbete. Avhandlingen är ett imponerande gesällprov.

Sundelius har genom dessa och andra skrifter gjort en insats för att sprida kännedom om och intresse för Norden i sitt första akademiska "hemland", USA. Avhandlingen följdes av ett flertal uppsatser på näraliggande teman. Sundelius långvariga inriktning på nordiska aspekter har gjort honom till en förgrundsfigur, nationellt och internationellt, i forskningen på detta område. Han är för närvarande redaktör för den sedan trettio år etablerade engelskspråkiga nordiska tidskriften på det internationella politiska området, *Cooperation and Conflict*.

Avhandlingen följdes av några skrifter i vilka dess tankegångar sammanfattades och utvecklades. Bland dessa övriga "nordiska" skrifter märks särskilt boken *Managing Transnationalism in Northern Europe* (1980). Den belyser spänningen mellan transnationalism och det etablerade statssystemet och dess dominerande eliter. Man skulle dock kunna se motståndet mot transnationalismen som en konflikt inte med eliter utan med de traditionella nationalstatsbaserade strukturerna. En obestridd uppgift är att finna balanspunkten mellan de rivaliserande transnationella och nationella krafterna. Slutanalysen lyfter fram det nordiska samarbetets svaga förankring i de nationella politiska systemen. Till slut framstår ändå dess svaghet som dess styrka. Det är inte fascinerande men stabilt och trögt och "kanske mer relevant i vår värld av växande beroenden som måste hitta politiska lösningar".

En uppsats (tillsammans med Claes Wiklund), "The Nordic Community. The Ugly Duckling of Regional Cooperation" (*Journal of Common Market Studies* 1979), kan också ses som en uppföljning av tankegångar i avhandlingen. Dess centrala fråga är på vilket sätt och i vilken omfattning den nordiska integrationen skiljer sig från de Europabaserade integrationsmodellerna. Skillnaden framstår inte som så stor som det brukar antas. Studien utmynnar i föreställningen om ett slags konvergens mellan den europeiska och den nordiska integrationsprocessen. Frågan är om författarna efter Maastricht och den senaste utvecklingen av samarbetet i Norden skulle se lika stor likheter. Utanför 10-listan kan även nämnas det av Sun-

delius redigerade samlingsverket *Foreign Policies in Northern Europe* (1982).

Neutralitetsproblemen är riktningarna i uppsatserna "National security dilemmas and strategies for the European neutrals" (i *Between the Blocs: Problems and Prospects of Europe's Neutral and Nonaligned States*, 1989) och "Changing Course. When Neutral Sweden Chose to Join the European Community" (*European Foreign Policy. The EC and Changing Perspectives in Europe*, 1994). Den förra uppsatsen är en systematisk och väl underbyggd översikt över olika problem, som under det nya kalla kriget mötte neutrala stater. Den ifrågasätter, enligt min mening med full rätt, att neutrala stater skulle ha särskilda möjligheter att spela en medlande roll i tvister mellan öst och väst.

I den senare uppsatsen, om Sveriges väg till EU, tillämpas en förklaringsmodell formulerad av Charles Hermann på den åtminstone skenbart dramatiska förändringen av Sveriges Europapolitik. Uppsatsen ger också tillfälle till kritiska observationer av svenskt politiskt beteende i Europafrågan. Sundelius tycks dock även anse att den givit djupare insikter om vad som hänt. Jag tillåter mig att sätta ett frågetecken i kanten. Det kan även vara befogat att markera den provisoriska karaktären av en analys grundad på ett i många hänseenden osäkert empiriskt underlag, därtill påverkat av starka, aktuella politiska värderingar.

Ett centralt tema i Sundelius forskning är krishantering: "Managing Asymmetrical Crisis: Sweden, the USSR, and U-137" (*European Foreign Policy* 1989) ingår också som ett kapitel i ett omfattande manuskript med rubriken *The Imperative of Decision. Sweden, U 137, and the USSR*. Båda har tillkommit i samverkan med Eric Stern. Studien handlar om i vilken grad modern teoribildning om krishantering passar in på ett svenskt verklighetsexempel, krisen då den sovjetiska ubåten U-137 grundstötte utanför Karlskrona.

Ett viktigt problem betingas av att den dittillsvarande teoribildningen mest grundats på ett symmetriskt styrkeförhållande mellan parterna i en kris. Dess förebild är relationen mellan supermakterna. Sundelius behandlar däremot ett i hög grad asymmetriskt förhållande. I vilken

grad är den symmetriskt underbyggda modellen tillämplig också i en asymmetrisk situation? Som åtskillig annan politologisk teoribildning är den utvecklade främst i USA och har amerikansk politik som empiriskt underlag. Sundelius är ändå överraskad av den symmetriska styrkemodellens dominans. Den borde dock vara en naturlig konsekvens av supermakternas dominans i den verkliga världen.

Svaret på frågan om de existerande modellernas tillämplighet i asymmetriska situationer är försiktigt och omgärdat av kritiska reservationer. Väsentligen verkar svaret negativt. Sundelius finner dock vissa gemensamma praktiska problem i krishantering.

Rent kvantitativt har U137-studierna slagssida åt presentationen av de teoretiska konstruktionerna. Allt är dock inte teori eller analys av teorins förhållande till verkligheten. Det empiriska exemplet ger författarna tillfälle att ge en detaljerad och kritisk beskrivning av olika händelseförlopp i samband med krisen, inte minst bland dem som var ansvariga för krishantering och beslut. Studien bör kunna bli ett väsentligt bidrag till förståelsen av den svenska säkerhetspolitikens villkor.

Slutkapitlet utmynnar i en plädering för tvärvetenskaplig befruktning ("cross-disciplinary fertilization", ett långt ifrån nyuppfunnet budskap) som samtidigt liknar en magistral dom över internationalpolitisk forskning. Dess "distinctiveness must not become an excuse for theorectically or methodologically marginalized scholarship".

Utänför 10-listan bör inom detta område särskilt framhållas samlingsverket, med Sundelius som initiativtagare och redaktör, *The Neutral Democracies and the New Cold War* (1987). Den är ett exempel bland många på Sundelius förmåga att organisera och finansiera ambitiösa projekt med många författare.

I uppsatsen, tillsammans med Ulrika Mörth, "Dealing with High Technology Vulnerability Trap: The USA, Sweden and Industry", behandlar Sundelius slitningar kring den amerikanska exportkontrollen under 1980-talet, ett strategiskt problem för den av import och teknologisamarbete beroende svenska försvarsindustrin.

Internationaliseringen och dess konsekvenser är ett annat viktigt tema i Sundelius forskning. Som vi konstaterat var det en viktig aspekt redan i hans tidiga nordiska forskning. *Internationalization and Foreign Policy Management* (1987) redovisar ett samprojekt med Lauri Karvonen i Åbo. I princip skulle det handla om hur internationaliseringen påverkat handläggningen av utrikespolitiken i de nordiska länderna. I praktiken rör det sig mest om Sverige och Finland, med utblickar åt Danmark och Norge och vissa stater utanför Norden, t o m Uganda och Japan. Boken ger en realistisk bild av spänningen mellan internationaliseringen och dess institutioner och processer å ena sidan och den traditionella nationella staten som aktör å den andra. Utöver åt internationaliseringens drivkrafter och motkrafter ägnas uppmärksamhet åt specialiseringen av funktioner och beslut i internationella frågor, åt rollfördelningen mellan inrikes- och utrikesmyndigheter och åt samordningsproblem i pluralistiska system.

Också i denna bok kan inledningen om de teoretiska frågeställningarna väcka förväntningar om generella konklusioner som inte infrias. En av slutsatserna är att de nya områden som dragits in i det internationella samarbetet inte undanträngt den traditionella utrikespolitikens problem. Författarna emotser inte någon lösning under kommande år av det tidlösa problemet om utrikespolitisk samordning. Slutomdömet är ändå att det är en viktig bok, som innehåller både uppslag för forskning och, inte minst, tankeställare för politiker.

Sundelius forskning under senare år har haft en markerad inriktning mot säkerhetspolitiska och strategiska problem, också i en vidare ram än den traditionella neutralitetspolitiken. Hit hör ett digert manuskript, "Interdependence, conflict and security" (under medverkan av Ulrika Mörth). Samma ämnesområde belyste han tidigare på uppdrag av Maktutredningen i uppsatsen "Internationaliseringens gränser", i utredningens rapport *Makt och internationalisering* (1990).

Utgångspunkten i det senaste manuskriptet är en varningssignal: "Jag vill här lyfta fram interdependensens konfliktskapande dimension som utgångspunkt för den följande diskussionen".

nen med anknytning till svensk sårbarhet och säkerhetspolitik". Interdependens är transnationalism. Denna medför speciella politiska styrningsproblem som, anser Sundelius, har förbisetts, åtminstone av andra än honom själv (jfr den ovan kommenterade boken *Managing Transnationalism in Northern Europe.*) Man får förmoda att omdömet gäller om den akademiska forskningen. Men lyfter man blicken ut över den akademiska miljön, finner man att transnationalismens politiska styrningsproblem förefaller vara ett dagligt bekymmer både i Bryssel och i länder som är knutna till EU.

Bokens syfte anges vara att pröva förutsättningarna för nationell säkerhetspolitik i ett internationellt system präglad av konfliktfylld interdependens. Sundelius anser att denna ansats "tycks falla utanför den vedertagna säkerhetspolitiska studiearenan". Vilket, återigen, möjligen kan vara riktigt, om man därmed menar enbart universiteten, inte hela den intellektuella verksamheten kring problemområdet.

Oavsett hur man bedömer de ansatser som förekommit i olika sammanhang, är det ett berömvärt initiativ att ta upp denna typ av frågor med ambitionen att nå större djup, bredd och precision. Det är dock även efter Sundelius uppsats uppenbart att många definitions- och avgränsningsproblem återstår att lösa.

En annan skrift med Ulrika Mörth som medförfattare är ett bidrag till den nyutkomna boken *State, society and the UN system: Changing perspectives on multilateralism* (1995). Bidraget har den enkla rubriken "Sweden and the United Nations" och är ett utmärkt exempel på Sundelius förmåga att med utnyttjande av ett välkänt material illustrera väsentliga utvecklingar och problem. Detta utesluter inte att det finns frågor att ställa till författaren. Han påstår t ex att Sverige anser det internationella rättssystemet vara något som passar andra stater men inte Sverige. Motiveringen skulle vara Sveriges preferens för förhandlingar framför rättsliga avgöranden. En något djupare analys skulle kunna visa betydelsen både av frågornas art och av den situationsbetingade, politiska problematiken vid val av metod för att fredligt slita internationella tvister. Catalina-affären vore ett påtagligt exempel.

Sammanfattningsvis utmärks Sundelius som forskare dels av koncentrationen på ämnen som har anknytning till *nordisk och svensk* utrikes- och säkerhetspolitik, dels av öppenheten för *nya aspekter* på säkerhetspolitiken, samt dels av ambitionen att i sina analyser redovisa och tillämpa *den moderna teoribildningens resultat*. I skärningspunkten mellan det nordiska stoffet, de mångsidiga perspektiven och knytningen till modern ämnesteorin har han initierat och genomfört studier av skiftande slag, många av central betydelse.

Sundelius är en uppslagsrik och vital forskare. Min slutsats är att han väl styrkt sin vetenskapliga kompetens till professuren i säkerhetspolitik med strategi.

Jämförelser

Genomgången av specimina och styrkta meritet har lett mig till slutsatsen att alla de sökande *vetenskapligt* är väl kompetenta till den sökta tjänsten. Det ingår avslutningsvis i uppgiften att rangordna de sökande med hänsyn både till deras vetenskapliga kompetens och till övriga kriterier som uppställts för bedömningen av deras lämplighet.

Vid en kompetensgranskning är skrifter med flera författare en komplikation – man kan aldrig med säkerhet veta vem som står för vad. Det är ett problem som i denna konkurrens i större (Huldt, Jervas, Sundelius) eller mindre grad (Dörfer) gäller alla sökande. Med den bild av de sökandes kompetens som skrifterna i övrigt ger, tillmäter jag dock problemet ingen betydelse, annat än positivt som bevis på förmåga att lösa forskningsuppgifter i samarbete. Med andra ord som en pedagogisk merit.

Vetenskapligt påverkas deras profiler inte bara av begåvning och forskartemperament utan också av de yttre betingelser under vilka de kunnat bedriva sin forskning. Särskild Huldts och Jervas forskning har i hög grad påverkats av deras uppgifter i olika institutionella, i regel offentliga, sammanhang. Det har ställt mera specificerade krav på relevans i fråga om både ämnesval och bredd. Till en del har detta också betytt större insatser för att leda och organisera andras forskning. Dörfer har dock, också i den politiskt-byråkratiska miljön, i huvudsak fått

koncentrera sig på självvalda forskningsprojekt. Av de sökande intar Sundelius i detta hänseende den både formellt och reellt mest självständiga ställningen. Detta kan vara en bidragande förklaring till att de båda sistnämnda framstår som de mest spännande forskarna i konkurrensen.

En gradering av de sökandes *forskarkompetens* måste innebära en sammanvägning av flera egenskaper. Avvägningens resultat beror naturligtvis ytterst på bedömarens värdering av olika egenskaper.

En inbördes gradering innebär en jämförelse av deras forskning i olika hänseenden, dess *djup och bredd, dess uppslagsrikedom, analys och klarhet*. Till forskarkompetensen bör räknas också det som högskoleförordningen betecknas som *planering och ledning* av forskning. Min slutats är att alla fyra sökande är väl meriterade forskare. Från de angivna utgångspunkterna sätter jag Sundelius och Huldt före Dörfer och Jervas.

Pedagogiskt. Förmåga som stilist, föreläsare och handledare än invägda i bedömningen av deras pedagogiska förmåga. Huldt, Jervas och Sundelius är goda föreläsare. Dörfers styrka är mer det skrivna än det talade ordet. Alla de sökande har meriter som handledare av forskare. Huldt, Jervas och Sundelius har därtill visat skicklighet att organisera, leda och dokumentera omfattande forskningsprojekt med många medverkande. Sundelius och Jervas har skrivit eller redigerat läroböcker för högskolestudenter i internationell politik och statsvetenskap. Pedagogiskt sätter jag Huldt och Sundelius före Jervas och Dörfer.

Ämnesinriktningen är *säkerhetspolitik med strategi*. I min mening ligger flertalet skrifter väl förankrade inom detta område. MHS lägger särskild vikt vid den styrkta kompetensen också inom strategi. Även om jag betraktas alla sökande som kompetenta inom hela ämnet, finner jag dock i traditionell mening en tydligare strategisk inriktning hos Dörfer och Jervas än hos Huldt och Sundelius.

Som *chef och ledare* är Bo Huldt mest beprövad och meriterad. Detsamma gäller också som *administratör*. Sundelius bör i båda dessa hänseenden sättas före Jervas. Alla tre har erfaren-

heter som ledare för akademiska eller andra forskningsinriktade institutioner.

Den efterlysta förmågan som *representant* för MHS tolkar jag för det första som "medial effektivitet" vid framträdande i radio, TV och press. Den är svårbedömd. Min bedömning av de sökandes hittillsvarande mediala insatser är att Huldt och därefter Jervas sätts framför Sundelius och Dörfer. För det andra ser jag representantuppgiften också som krav på fasthet och balans, på takt och samarbetsförmåga som företrädare för en viktig gren av MHS verksamhet. I medvetande om att det är en känslig fråga, där subjektiva intryck kan spela en viktig roll, sätter jag på grundval av mina erfarenheter av de sökande enligt det andra kriteriet Huldt före Sundelius och båda före Jervas och Dörfer.

I utlysningen av tjänsten ställs även krav på erfarenhet av arbete i internationell miljö och av forsknings- och studiemiljö inom totalförsvaret. I fråga om internationell erfarenhet är Dörfer, Huldt och Sundelius överlägsna Jervas. Med hänsyn till erfarenhet av totalförsvaret som studie- och forskningsmiljö har alla enligt min mening tillräckliga kvalifikationer, om än av skiftande innebörd.

Min sammanvägning av meriterna i olika hänseenden, med hänsynstagande till de kompetenskriterier som förmulerats av arbetsgivaren, har lett till slutsatsen att Huldt och Sundelius bör sättas före Dörfer och Jervas. Mellan de båda förstnämnda ger jag försteg åt Huldt. Mitt förslag är således

i första rummet *Bo Huldt*,

i andra rummet *Bengt Sundelius*.

Nils Andrén

2. Utlåtande av Olav F Knutsen

Kriterier og avgrensninger

I vurderingen av den vitenskapelige kompetansen som følger brukes uttrykket "vitenskapelig meriterende" om arbeider som i seg selv kan anses å *etablere* vitenskapelig kompetanse. De er arbeider der forskeren rapporterer gjennomføringen av, eller faktisk gjennomfø-

rer, et originalt vitenskapelig arbeid, om det så er teoretisk, teoretisk-empirisk eller overveiende empirisk. Innslaget av originalitet kan variere, men skal være en vesentlig egenskap ved arbeidet. Arbeidet skal selvsagt i tillegg tilfredsstillende øvrige standardkrav til vitenskapelighet.

Arbeider som *ikke* kan anses vitenskapelig meriterende kan i tvilstilfeller tillegges en marginal vekt i vurderingen av forskerens vitenskapelige kompetanse, fordi de avspeiler kompetansen og hvordan den anvendes. Slike arbeider kan imidlertid ikke i seg selv være utslagsgivende for vurderingen av søkerens vitenskapelige kompetanse.

Alle faglig relevante arbeider, både de vitenskapelig meriterende og de som ikke er det, kan gi grunnlag for *pedagogisk kompetanse*.

Uttrykket *professorkompetanse* har ingen autoritativt fastlagt definisjon. I nordiske samfunnsfag og humaniora kreves som oftest at søkere har vitenskapelig kompetanse på et nivå som minst tilsvarer doktorgradsnivå, og at vedkommende har slik kompetanse på minst to spesialfelt (tilsvarende "to doktorgrader") eller på ett bredt og sammenhengende forskningsfelt. Dertil kommer kravet om pedagogisk kompetanse.

Den vitenskapelige kompetansen skal i dette tilfellet ligge innenfor området (eller områdene) *sikkerhetspolitikk* med *strategi*. Militærhøgskolan har ikke opplyst nærmere om de kan-aksepterte søkere som har en del- kanskje en vesentlig del - av sin kompetanse knyttet til andre fagområder (f.eks. internasjonal politikk utenfor sikkerhetspolitikken) og som dermed har mindre enn hele kompetansen innenfor sikkerhetspolitikk med strategi. Det ligger i alle fall nær for undertegnede å kreve at en betydelig del av kompetansen, f.eks. ikke mindre enn ca. halvparten av det vitenskapelig meriterende grunnlaget, må ligge innenfor de prioriterte områdene.

Studiefeltet *sikkerhetspolitikk* forstås som studiet av den politikk som en stats myndigheter og politiske ledere fører, eller vurderer å føre, for å verne land og folk mot fysiske overgrep og politisk press. I sikkerhetspolitikken kommer et bredt register av virkemidler til an-

vendelse, både militære og sivile, nasjonale og internasjonale. Sikkerhetspolitiske studier omfatter dels studiet av hvordan stater/regjeringer faktisk forholder seg i sikkerhetspolitiske sammenheng, dels analyser av resonnementer som man kan gjøre om mål, midler og konsekvenser i slik sammenheng.

Strategi som vitenskapelig studiefelt forstås her som studiet av den tenkte anvendelse av makt på vegne av en stat i en tenkt konflikt med en annen stat. Militære maktmidler står i denne sammenheng sentralt, men emnet omfatter også makt i videre forstand. Strategi kan dels ses som et spesialfelt innen sikkerhetspolitikk, dels ses som et eget studiefelt.

Det er i Militærhøgskolans underlagsdokumenter lagt vekt på at til det foreliggende professoratet kreves vitenskapelig kompetanse på *begge* områdene sikkerhetspolitikk og strategi. Det kan spørres i *hvilken grad* kravet om kompetanse på begge felt skal gjøres gjeldende. En mulighet er at kompetanse på begge felt skal forutsettes dekket i like stor grad, f.eks. tilsvarende "en doktorgrad" på hvert område. Her legges imidlertid en mindre stringent tolkning til grunn: Kravene til vitenskapelig kompetanse på de to felt bør kunne være ulikt oppfylt, slik at kompetansen ligger hovedsakelig på den ene eller den andre siden. Minstekravet må likevel være at selv om den vitenskapelige kompetanse hovedsakelig finnes på det ene felt, må det foreligge minst ett *vitenskapelig meriterende* arbeid (som kan være av begrenset omfang) på det andre felt.

Pedagogisk kompetanse bedømmes etter reglene ved Militærhøgskolan ut fra innsendt skriftlig læremateriell av ulike slag samt øvrig innsendt dokumentasjon.

Bedømmelse av søkerne

Nedenfor omtales søkerne i alfabetisk rekkefølge. De ti skrifter som settes fremst av hver søker omtales først. Deretter gis en sammenfattet vurdering av vedkommende søker. Etter vurdering og oppsummering av vitenskapelige kvalifikasjoner gis en bedømmelse av søkerens pedagogiske kvalifikasjoner og en avsluttende rangering.

Søkerne er Ingemar Dörfer, Bo Huldt, Gunnar Jervas, Bengt Sundelius.

Ingemar Dörfer er Doctor of Philosophy (Government), Harvard University 1971.

System 37 Viggen. Boken er en empirisk analyse av den svenske beslutningsprosessen som førte frem til anskaffelsen av kampflyet Viggen. (Det foreligger også en tidsskriftartikkel med samme tittel, publisert flere år før boken i prestisjetidsskriftet *Public Policy*.) Utgangspunktet for analysen er den internasjonale litteraturen om forsvarspolitiske beslutninger. Studien utnytter enkelte begreper og klassifiseringer fra litteraturen, men setter ikke opp noe fast teoretisk rammeverk, bare en grov skisse. Arbeidet viser hvordan to prosesser – den teknologiske prosessen med å utvikle en ny flytype og den foreskrevne offentlige beslutningsprosessen i forsvarsspørsmål – flettes sammen og frembringer uventede og ofte uheldige konsekvenser, først og fremst kostnadsoverskridelser. Boken illustrerer betydningen av samspill mellom gruppeinteresser, institusjonelle interesser og individuelle interesser, kombinert med en fortløpende analyse av partipolitiske koblinger.

Perspektivet er bemerkelsesverdig i sin spennvidde. Det ble mottatt med begeistring av internasjonale fagkolleger i sin tid. Ennå fra 1990-årenes utsiktspunkt er dette en fremragende studie av offentlige beslutningsprosesser i grensesnittet mellom militære og sivile, teknologiske og politiske sfærer. Arbeidet er klart vitenskapelig meriterende. Det skjemmes dessverre av svak redigering og dårlig korrektur.

Arms Deal: The Selling of the F-16. Boken rekonstruerer den komplekse beslutningsprosessen ved samarbeidet mellom fire NATO-land om kjøp av jagerfly der tre produsentland konkurrerte om salget. For hvert land dekkes flyvåpenets situasjon, strategiske hensyn, den generelle politiske situasjon og relevante politiske utviklingstrekk parallelt med innkjøpsprosessen. Arbeidet gir først et synoptisk overblikk, og sporer deretter beslutningsprosessen i detalj i hvert land. Studien er stort sett deskriptiv, men viser stor innsikt i et teknisk

spesialfelt som sjelden belyses av statsvitere eller historikere.

Bokens tilnærming er å fortelle den samme historien fra hver deltagende nasjons perspektiv og lykkes rimelig godt med dette. Det er imidlertid ingen egentlig analyse av prosessen(e); analysen er dels implisitt hele veien og dels kort og nokså overflattisk når den søkes gjennomført til slutt. Materialet er imidlertid i utgangspunktet meget omfattende og uensartet, også på grunn av de mange ulike nasjoner som studeres. Det har krevet en stor innsats å forme stoffet til en så oversiktlig fremstilling som forfatteren har skapt her.

Arbeidet er klart meriterende. Også dette produktet er imidlertid preget av dårlig språkkontroll og korrektur.

“Strategiska doktriner i väst”, 1974. Enkel fremstilling av et bredt definert og sentralt tema i sikkerhetspolitikken. Arbeidet viser gode kunnskaper og bred orientering både mht saklig innhold og debatt i NATO-land. Strategiske doktriner i USA og Frankrike er hovedinnholdet. Doktrinene gjengis/forklares slik de har utviklet seg over tid. Forholdet til den faktiske politiske og teknologiske utvikling fremheves, slik at betydningen av anomalier (mellom doktrine og realitet) for videreutvikling av doktrinene blir forståelig. Fremstillingen viser sikker analytisk mestring av stoffet. Sammenhengene mellom ulike elementer av sikkerhetspolitikken kommer godt frem. Arbeidet kan anses meriterende.

Nollpunkten, 1991. Debattbok, polemisk i stilen. Boken er et voldsomt oppgjør med offisiell svensk politikk både under Palme og under de borgerlige regjeringene i 1970- og -80-årene. Samtidig er den et kraftig oppgjør med ideer som *nuclear freeze*, felles sikkerhet, nordisk atomvåpenfri sone, etc. Kritikken går til dels i detalj inn på ideene og personene bak dem. Dörfer går samtidig for lite i dybden til at dette kan anses som seriøs kritikk. Spesielt er det en svakhet at han så ofte ikke viser hvilke grunner han har til å betrakte andres synspunkter som uholdbare.

Boken kan ikke anses meriterende som vitenskapelig forfatterskap.

“Kärnvapenstrategi” i *Nationalencyklopedin*, 1993. Artikkelen åpner med å si at “Efter som bara två atombomber någonsin fallts i krig ... innebär k. strategin för och studiet av *icke-användandet* av dessa vapen.” Dette må sies å være en merkelig innledning til en leksikonartikkel, og motsies av innholdet som følger, som nettopp viser hvordan ambivalensen mellom bruk og ikke-bruk var et sentralt tema for uenighet i vurderingene mellom (f.eks.) Brodie og Wohlstetter i den tidlige debatten.

Artikkelen er ellers forbilledlig oversiktlig og viser bredden i forfatterens beherskelse av temaet, med vekt på den vestlige tankegangen. (Arbeidet sier intet om sovjetisk tenkning på området.) I en viss grad er artikkelen pedagogisk meriterende.

“More Troops. Fewer Missiles” (*Foreign Policy* 1983-84; medforf. S. Canby). Frisk og kunnskapsrik argumentasjon som likevel viser svakhetene ved denne form for analyse: mange ubelagte påstander, og skrevet på et høyt generaliseringsnivå. Argumentasjonen er at problemet for Vest-Europa er for svake konvensjonelle styrker, ikke mangel på kjernefysisk avskrekking. Atomvåpen til forsvar av Europa behøves fordi det konvensjonelle forsvaret antas å være utilstrekkelig. Mangelen på kjernefysisk avskrekking for Europa, som ifølge Canby og Dörfer altså er et skinnproblem, kan således løses ved å bygge ut et bedre konvensjonelt forsvar i Vest-Europa.

Forfatterne hevder at opprustning av bakkestyrkene i Vest-Europa ville være mer avskrekkende for sovjetiske beslutningstakere som vet at deres egne styrker er “prone to foul-ups” (en interessant påpekning i 1983) – enn den nåværende kjernefysiske avskrekking. Arbeidet kan anses meriterende.

“Scandinavia and NATO: à la carte” (*Washington Quarterly*). Artikkelen gir en oversikt over de nordiske fotnotetendensene og bakgrunnen for dem. Den gir inntrykk av å være aktualisert av fotnotestriden i NATO sommeren 1986, men er i virkeligheten skrevet før det norske regjeringsskiftet i mai 1986.

Arbeidet er grundig, oversiktlig, analytisk penetrerende. Det gir forståelse av nordiske

politiske systemer og opinion i et komparativt perspektiv. Forfatteren viser god kjennskap til norske forhold. Han røper også interessant og overbevisende innsikt i den politiske dialogen i NATO mellom skandinaver, andre europeere og amerikanere. Arbeidet kan anses meriterende.

“La Scandinavie ou la défense de la virginité nucléaire”. Innsiktsfull presentasjon av den sikkerhetspolitiske debatten i Skandinavia for et utenforstående publikum. Spesielt nyttig kontrastering til franske forhold. Understreker sosialdemokratiets dominans som tankegrunnlag for internasjonal politikk i Skandinavia – langt ut over sosialdemokratens egne rekker – med vegringen mot å tenke i maktermer som første prinsipp. Artikkelen gir en god oversikt over fredsbevegelsene, så en grundig gjennomgang av ideen om en atomfri sone i Norden fra 1950-tallet.

Velreflektert og interessant avsluttende vurdering av fredsbevegelsenes egentlige betydning – langt mindre enn man kunne tro, sier Dörfer. For å forstå Skandinavia må man være “initiert i de skandinaviske mysterier”, kjenne den politiske kulturen, ellers utsetter man seg for “... le danger de prendre pour réalité ce qui n'est qu'apparence”.

Arbeidet kan anses meriterende.

“Janus’ andra ansikte: Svenska kärnvapen och världen”, kapitel i boken *Svenska kärnvapenproblemet*, 1965 (47 s.). Kritisk mot svensk politikk, som ifølge Dörfer fører en atomvåpenlinje innad (Janus’ ene ansikt) uten å forstå at den utenfra sett (Janus’ andre ansikt) trolig blir oppfattet helt annerledes. Arbeidet reddegjør for ulike forslag om soner for styrkeuttynning og kjernevåpenfrihet fra 1955. Forfatteren drøfter først n-landsproblematikken med vekt på Sverige og med utgangspunkt i ledende strategikers resonnementer: Kahn, Kissinger, Wohlstetter. Han utleder relevans og drøfter konsekvenser for Sverige. Dernest reises spørsmålet: Hvordan ville andre land reagere på en svensk beslutning om å anskaffe kjernevåpen? Forfatteren vurderer USA, Storbritannia, “Europa av de 6”, den tredje verden og Sovjetunionen. Han argumenterer utførlig for hvorfor de sannsynlige sovjetiske reak-

sjonene alene er mer enn grunn nok for Sverige til å avstå fra å skaffe seg kjernevåpen. Systematisk gjennomføring av analysen.

Viktig arbeid, fordi det på et tidlig tidspunkt røper mange av hans sterke analytiske sider: evnen til å kombinere kunnskap om teknologi og om politikk, evnen til å analysere ut fra scenarier på en overbevisende nøktern måte, kunnskap om mange europeiske lands politiske forhold, grunnleggende strategisk analytisk evne.

Arbeidet kan anses meriterende.

Generell vurdering av Dörfer:

Ingemar Dörfer er en allsidig, høykvalifisert forsker som har hele sin produksjon innenfor feltet sikkerhetspolitikk/strategisk tenkning. Han kombinerer på en uvanlig og fremragende måte kunnskap om våpensystemer og teknologi med relevant kunnskap om statsforvaltning og innenrikspolitikk, ikke minst i NATO-land. Dörfer viser også god evne til analyse av internasjonal politikk mer alment. Han må anses å ha spisskompetanse på fagområdene byråkratiske beslutningsprosesser, strategisk-teknologisk utvikling, og forholdet innenrikspolitikk/ utenrikspolitikk i NATO-land.

Kvalitetsnivået ved Dörfers arbeider understrekes ved at han får publisert mange av dem i internasjonale referee-tidsskrift. Det kan likevel fra tid til annen – og da hovedsakelig i arbeider som her er klassifisert som ikke-meriterende – reises spørsmål om Dörfers fremstilling er tilstrekkelig balansert og nyansert til å yte alle aspekter rimelig rettferdighet. Som polemiker er han nesten uovertruffen, men hans begavelse her kan til tider gå på bekostning av kommunikasjonen med dem som måtte være uenige med ham.

Konklusjon: Ingemar Dörfer anses profesorkompetent på området sikkerhetspolitikk med strategi.

Bo Huldt er Fil dr i historia (Lund) 1974.

Sweden, the United Nations, and Decolonization. Boken, som også er dr.avhandling ved Lunds universitet, tar sikte på å karakterisere Sveriges politikk i kolonispørsmålene

som “anti-” eller “pro-kolonial” ved å studere de svenske voteringsmønstrene sammenlignet med FN-medlemmene forøvrig i Generalforsamlingens 4. komite 1946-69. Boken inneholder også en omfangsrik bibliografi.

Som bakgrunn gis en innføring i parlamentarisk diplomati og Sveriges rolle i den forbindelse, med særlig vekt på 4. komite. Tidligere voteringsstudier blir presentert og drøftet, før forfatteren går inn i sitt eget materiale, som er utregninger for Sveriges vedkommende av forskjellige oppsummerende indekser for samsvaret mellom Sveriges stemmegivning og flertallet/mindretallet i de enkelte voteringer ved navneopprop, på grunnlag av tilgjengelige datasett.

I presentasjonen av et allsidig voteringsmateriale i tabellform gis et bredt bilde av Sveriges handlemåte i 4. komite over tid. Arbeidet synes solid gjennomført. Enkelte tabelltolkninger og -oppsett kan kanskje likevel gi grunnlag for spørsmål eller diskusjon. Slike studier og teknikken for voteringsanalysene var vel kjent da Huldt gjorde sitt arbeid. Hans bidrag var å utføre en analyse av *Sveriges* voteringsatferd og å tilrettelegge materialet for dette – i seg selv et omfattende arbeid. Funnene var meget relevante for sin samtid, ikke minst påpekningen av hvor mye Sverige hadde fulgt kolonimaktens linje i FN's 4. komite.

Det teoretiske perspektivet er ikke fremtredende. Problemstillingen er primært deskriptiv. Gjennomføringen viser tross dette – gjentatte ganger – mer analytiske ansatser, f.eks. vedrørende det svenske synet på FN's autoritet og kompetanse i kolonispørsmålene. Arbeidet er i alle fall grundig, nøyaktig og solid plassert i litteraturen om voteringsatferd i FN's generalforsamling. Det kan anses meriterende, men har liten sikkerhetspolitisk eller strategisk relevans.

Sverige och Förenta Nationerna. Oversikt og kartlegning av Sveriges handlemåte i FN, med sikte på å kunne gi enkelte signaler om fremtiden (delrapport “Sveriges internasjonella villkor”). Rapporten bygger på sekundærmateriale og trekker i noen grad på dr.avhandlingen (kap. 4 bruker samme materiale).

Rapporten er nyansert; den viser den innsikt at man må være åpen for meget forskjellige alternative tolkninger av utviklingen mht FNs rolle og den vekt den tillegges. Huldts er kritisk til svensk legalisme i FN-politikken. Forfatteren tar for seg "roller" statene kan spille (etter Holsti) og går spesielt inn på *meglerrollen* og *småstatsrollen*. Han poengterer det relative i Sveriges status – tradisjonell småstat før 1960, i forhold til de nye stater som tidligere var kolonier fremstår imidlertid Sverige som et land med store ressurser.

Huldts har en prisverdig evne til å la være å falle for fristelsen til å ekstrapolere observerte tendenser særlig langt – han har sansen for diskontinuitetene i verdenspolitikken, og det er ikke minst viktig når han har et utredningsoppdrag der premieringen ligger på spådommene.

Likevel: Her er ingen samlende problemstilling og derfor heller ingen egentlig analyse. Arbeidet kan neppe i seg selv anses vitenskapelig meriterende.

Vapen till tredje världen. Dette er en utredning for FOA. Formålet med arbeidet er å presentere den vitenskapelige diskusjon som har vært ført om våpenhandelen og rustninger i den tredje verden, å gi et oversiktlig bilde av de våpenoverføringer som har funnet sted på 1970-tallet, å bedømme den lokale kapasitet til å produsere våpen i den tredje verden, å kommentere kontrolltiltak som har vært forsøkt overfor den internasjonale våpenhandelen og å analysere de sikkerhetspolitiske konsekvensene av handel og rustninger mellom u-landene innbyrdes og mellom dem og i-landene.

Forfatteren gir en generell diskusjon av denne forskningssektorens dataproblemer, fulgt av redegjørelsen for resonnementer og studier. Når det gjelder våpenhandelen i seg selv gjengis data i stort omfang. Materialet inkluderer også data på regionplan.

Forfatteren bidrar også med en mer selvstendig videreføring av tolkningene fra litteraturen. Mht kontrolltiltakene blir det redegjort for aktuelle forslag, som drøftes alment uten at forfatteren går særlig inn på forholdene i de enkelte land. I avslutningskapitlet blir ansatsette til analyse mer utpreget.

Arbeidet har i utgangspunktet ingen særlig analytisk vinkling. Rapporten gir god oversikt over problemstillinger og litteratur. Det gis fylldig informasjon ved gjengivelse av aktuelle data. I sluttkapitlet kommer en god analyse som bringer arbeidet opp til et nivå nært oppunder spisskompetanse.

Arbeidet kan, med en viss tvil, anses vitenskapelig meriterende og har relevans for sikkerhetspolitikk og (i en vid tolkning) strategi.

Tre Världar, (Aschehougs og Bra Böckers Världshistoria, bind 14.) Boken er en omfattende populærfremstilling av nyere tids historie. Den viser solid og bred mestring av kunnskaper om internasjonal politikk i vår tid.

Boken er imponerende fylldig i omrisset av de store verdenspolitiske utviklingstrekkene. Fremstillingen synes kanskje litt tynn i delene om den tredje verden. En pussighet er at det mangler omtale av Shahens fall i Iran.

Arbeidet kan ikke anses vitenskapelig meriterende, men gir solid grunnlag for pedagogisk kompetanse.

"Svensk nedrustnings- og sikkerhetspolitikk från 20-tal till 80-tal". Historisk oversiktsartikkel. Emnet er i realiteten den svenske ideen om "nedrustning som sikkerhetspolitikk": En småstatsstrategi for å redusere stormaktens rustningsfordel gjennom nedrustning.

Arbeidet gir en relativt detaljert gjennomgang av svensk politikk, med fylldig diskusjon av implikasjoner og alternativer hele veien. Viser inngående kjennskap til problematikken, også fra et sikkerhetspolitisk og til dels strategisk perspektiv.

Arbeidet kan til en viss grad anses vitenskapelig meriterende, sammen med annet utfyllende stoff i samme eller større dybde.

"Towards a New European Security Order". Kort kommentar (8 s.) til den aktuelle situasjon 1991 med bakgrunn i grunnleggende og langsiktige tendenser i europeisk utvikling: Europe united, Europe divided og Europe fragmented. Viser betydelige historiske kunnskaper, og gir en fremsynt påpekning av syv sentrale utviklingsfaktorer i den nye europeiske situasjon.

Arbeidet er ikke selvstendig meriterende (kommentarstoff).

“Andra världskriget” i *Nationalencyklopedien*. Gir en bred og grundig innføring. Pedagogisk meriterende.

“Conclusions”, IISS Conference in Brussels 1992. Oversikt over arbeidet under konferansen. Kan ikke anses vitenskapelig meriterende, skjønt likevel pedagogisk meriterende.

“Sweden and European Community Building 1945-92”. Bred oversiktsartikkel med sterkt analytisk profil frem til omkring den siste fjerdedelen. Følger svensk europapolitikk fra 1945 med analytisk fokus på de store linjene samtidig som detaljene gir nyanse og klar mening. Ajour frem til sommeren 1993. Rettet mot et utenlandsk publikum og nokså tidsbundet (før medlemskaps spørsmålet var avklart, enda før folkeavstemningsdato var avklart). Aktualitetspreget begrenser den faglige gjennomslagskraften.

Arbeidet kan ikke anses meriterende.

“Svensk säkerhetspolitik inför det tjugoförsta århundradet”. Diskuterer svenske forsvarsbeslutninger fra 1968 fremover og de betingelser som var fremherskende og påvirket dem; en god analytisk idé for en fremtidskommentar. Fortsetter med en bred og almen drøfting av sikkerhetsutsiktene med vekt på (a) faremomenter i den europeiske situasjonen idag, (b) konsekvenser for svenske sikkerhetspolitiske veivalg, med EU som joker.

Også her har arbeidet et aktualitetspreg som svekker. Analytisk gjør forfatteren like fullt en vellykket jobb. Dette arbeidet kan ikke gis noen selvstendig meriterende status, men kan styrke den øvrige meritering på strategi.

Generell vurdering av Huldts:

Bo Huldts viser en betydelig tematisk bredde i sin samlede produksjon. Hans forskning er solid empirisk fundert. De to større arbeidene (doktoravhandlingen og utredningen om våpenhandelen), supplert av utredningen om Sverige og FN, gir ham en god oversikt over Sveriges internasjonale politikk overfor FN og den tredje verdens plass i det internasjonale systemet, med vekt på konflikter og militære forhold. Han har en stor og bred litteraturkjennskap både på disse områdene og om generell internasjonal politikk, med bakgrunn i

det populærhistoriske oversiktsbindet *Tre Verdener*.

Huldts kompetanse særmerkes av det ofte deskriptive preg ved de store arbeidene. I en samlet vurdering konkluderes det her at Huldts, på grunnlag av disse arbeidene, og med ytterligere støtte i den sterkt analytiske legning som vises i mange av de øvrige arbeidene, har demonstrert sin vitenskapelige kompetanse på toppstillingsnivå.

Huldts tilfelle reiser imidlertid et annet spørsmål, knyttet til hva som kan sies å falle inn under fagfeltet strategi. (Dette berører også Sundelius, som man vil se nedenfor.) Her anlegges en nokså vid forståelse av strategi. De av Huldts meriterende arbeider som kan sies å kvalifisere ham under kategorien strategi ut fra en slik vid definisjon er analysen av våpenhandel og oversikten over svensk nedrustnings- og sikkerhetspolitikk fra 1920-tallet.

Konklusjon: Bo Huldts anses kompetent for det utlyste professorat i sikkerhetspolitikk med strategi.

Gunnar Jervas er Fil dr fra Umeå Universitet 1971.

Säkerhetspolitiskt agerande över tiden (dr. avh). Arbeidet er grunnleggende og prinsipielt i tilnærmingen. Jervas viser en klar og prisverdigg sans for teori og abstraksjon. Han vil utvikle en “pre-teori” om sikkerhetspolitisk handling over tid. Hovedmålet med analysen er å forstå utviklingen av strategien *fleksibelt svar* i USA. Arbeidet har to deler. Del I utlegger resonnementene i strategisk tenkning etter 2. verdenskrig og gir eksempler. Del II fremsetter selve pre-teorien.

Forfatteren gir en utførlig diskusjon av resonnementene om kjernefysisk avskrekking og balanse. Han drøfter begrenset krig innen rammen av en kjernefysisk balanse. Geriljakrig/frigjøringskrig behandles som et spesialtilfelle av begrenset krig, med Vietnam som eksempel. Jervas viser forbindelsene – interdependensen kaller han det – mellom det som skjer på terrorbalansens nivå og det som skjer på laveste nivå – samfunnskampen mellom kommunisme og demokrati i det enkelte land.

Del II innledes med en konseptualisering av beslutningsprosessen. Jervas utvikler et resonnement om to konfliktparter og en tredje part, eller tredje parter (ubestemt) som holder seg utenfor konflikt. Tidligere har han lagt mye vekt på begrenset krig under terrorbalanseforhold. Diskusjonen gir grunnlag for resonnementer både om Sverige og om andre tredjeparter.

Arbeidet diskuterer betingelser for intern støtte for den politikk som føres, spesielt om behovet for utdeling av belønning for avgitt støtte og i hvilket omfang og hvilken fordeling mellom støttegruppene. Diskusjonen fortsetter mht muligheten for å endre politikk ved utilstrekkelig måloppnåelse, og konsekvensene av det.

Fremstillingen er grundig og drøfter relevante problemer med stor utførlighet og ofte med dyp innsikt. Diskusjonen ligger likevel på et høyt generaliseringsnivå og sier dermed ofte for lite spesifikt om sikkerhetspolitikk, som er avhandlingens tema. Kontakten med faglitteraturen i statsvitenskap er dessuten svak. Her savnes særlig den statsvitenskapelige litteraturen om makt og kapabiliteter, og om beslutningsprosesser, som var sentrale fagtemaer med en stor litteratur i 1950- og -60-årene.

Arbeidet er vitenskapelig meriterende, men ikke helt overbevisende som grunnlag for en spisskompetanse.

“Utrikespolitikk i norr. — En teoretisk bakgrund”. Arbeidet er en lang innledning (80 s.) til en redigert bok om utenrikspolitiske beslutningsprosesser i de nordiske land. Forfatteren legger frem grunnleggende begreper og presenterer modeller til støtte for sin gjennomgåelse av beslutningsprosessen.

Valg av handlingsalternativ belyses både ved enkel spillteori og ut fra ikke-formaliserte modeller. Diskusjonen problematiserer alternativreduksjon og “marginal komparasjon”, dvs. valg mellom tilsynelatende likeverdige alternativ. Forfatteren drøfter implementeringsproblemer med tanke på tilpasning til motstand eller manglende effektoppnåelse. Han legger stor vekt på koalisjoner – både nasjonalt og internasjonalt – og betoner sam-

menhenger mellom koalisjoner på de to nivåene. Arbeidet avsluttes uten oppsummering eller konklusjon.

De mest sentrale emnene i dette arbeidet – hvordan beslutningsprosessen fremtrer – er klart og pedagogisk fremstilt, med enkelte viktige innoverende elementer. Diskusjonen holdes hele veien på et generelt, prinsipielt plan.

På forfatterens skrivende tidspunkt var det meste av dette kjent stoff. Arbeidet er en nyttig fremstilling med mange fine og vel gjennomtenkte kommentarer. Det er klart pedagogisk meriterende.

Världsmakt väljer väg. Boken gir en fremstilling av USAs utenrikspolitikk under president Carter, med et kort innledende historisk tilbakeblikk (82 s). Boken er aktualitetspregét pr. 1980, før valget. Den avsluttes med en vurdering av alternative fremtidsmuligheter i USAs utenrikspolitikk.

Dette arbeidet er hverken vitenskapelig eller pedagogisk meriterende, da det nærmest fremstår som aktualitetslitteratur av kommenterende type.

“Sweden and Nuclear Weapons” (1982) FOA 33 pp, + appendix 12 pp. on a Nordic nuclear free zone. Dette skriftet gir et tilbakeblikk over resonnementene i den svenske fagdebatten om evt innføring av atomvåpen fra 1950-tallet. Det beskriver den gjenoppvåkne interesse for kjernefysiske våpen i svensk strategisk-debatt på slutten av 1970-tallet og gjengir resonnementene, spesielt på militært hold. Innholdet gis en klar og grei fremstilling. Jervas avslutter denne delen med en vurdering av mulige tiltak i forhold til (passivt forsvar mot) de ulike atomvåpentruslene.

Til slutt følger Jervas’ personlige vurderinger av disse resonnementer (siste 8 s.), som innebærer en relativt skarp og godt argumentert kritikk. Denne delen ligger på et høyt faglig nivå. Appendixet gir Jervas’ kritiske gjennomgang av argumentene for og imot ulike varianter av forslag om en nordisk atomvåpenfri sone. Fin, klar, nøktern argumentasjon som konkluderer med en blank avvísning og kritiserer sovjetisk atomvåpenfornyelse som destabiliserende. Knytter også forbindelsen til

konvensjonelle rustninger og behovet for konvensjonell rustningskontroll i Europa som unngår å flytte styrker fra sentralavsnittet til flankene.

Fagfeltet er strategi. Arbeidet er pedagogisk meriterende; det viser faglig innsikt og mestring av argumentasjon. I kombinasjon med et større vitenskapelig arbeid kunne det tenkes å bidra til utbygging/styrking av vitenskapelig kompetanse på strategi.

“Det potentiella migrationstrycket mot Sverige” 1995. Skriftet er en systematisk gjennomgang av årsaksmønstre og mulige forklaringer på migrasjon. Det viser også relevans for internasjonal konflikt. Sannsynligheten for en større tilstrømming til Sverige av flyktninger, uansett årsak (han vurderer mange ulike) bedømmes av forfatteren som heller liten.

Arbeidet er pedagogisk meriterende.

Internationella konfliktprocesser (1973, 201 s.) Boken sikter mot å skape en analysemodell av generell karakter til anvendelse på studiet av internasjonale konflikter. Her tar forfatteren opp mange av de samme problemstillinger som i doktoravhandlingen og i innledningen til *Utrikespolitik i norr*. I forhold til forfatterens tidligere behandling av disse tema er dette godt omarbeidet og forenklet. Litteraturgrunnlaget er sterkt utvidet.

Boken er innsiktsfull og velskrevet. Stoffet er (og var da det ble skrevet) for det meste vel kjent i statsvitenskapen. Arbeidet er pedagogisk meriterende.

Hur man studerar politik. Lærebok i statskunnskap i tre deler: Politisk teori, svensk politikk og internasjonal politikk. Siste del er mye hentet fra Jervas andre bok *Internationella konfliktprocesser*.

Boken er pedagogisk velformet og klart pedagogisk meriterende.

“Ett steg mot nedrustning, men ...” Arbeidet presenterer begreper og gir et historisk tilbakeblikk, fra SALT-I til 1986, en oversikt som sikkert var nyttig da den kom. Det er likevel påfallende at et skrift som utgis som “nr. 1, 1988” ikke omtaler INF-avtalen som annet enn et forslag.

Aktualitetsstoff; ikke meriterende.

Svensk snubbeltrådsstyrka ... (FOA 1992) Personlig forslag i debatten om fredsbevarende og lignende styrker. Foreslår en liten styrke som skulle utplasseres mellom to konfliktparter, med link til en mye større støttestyrke plassert lenger vekk. Forfatteren gir spesifikke råd om hvordan den lille styrken kan kobles til flere større støttestyrker som vil kunne dominere partene.

Dette er et faglig sett viktig tema. Innholdet er i hovedsak aktualitetsstoff, men med en viss meriterende tyngde.

Generell vurdering av Jervas:

Gunnar Jervas viser at han har kompetanse på høyt nivå, både vitenskapelig og pedagogisk, og at han har inngående kjennskap til strategiske resonnerer. Han har skrevet fine lærebøker både i almen statsvitenskap og i internasjonal politikk som viser betydelig innsikt i de emner som tas opp. Lærebøkene viser også at han har blikk for sammenhenger som ofte har vært neglisjert. I disse arbeidene røper Jervas forøvrig en prisverdig åpenhet for perspektiver og synspunkter fra andre disipliner.

Jervas har likevel ikke demonstrert gjennom sine fremlagte arbeider at han har kompetanse på professornivå. Hans produksjon er overveiende arbeider gjort i pedagogisk eller aktualitetskommenterende hensikt. Den selvstendige forskningen av teoretisk eller empirisk art har en beskjeden plass i hans produksjon.

Bengt Sundelius er Ph.D., Graduate School of International Studies, University of Denver, 1976.

Nordic Cooperation: A Dynamic Integration Process (Ph.D.avh) Problemstillingen for avhandlingen er om Norden skiller seg ut som en egenartet region i samarbeid og integrasjon. Forfatteren går til analysen med et primært induktivt perspektiv: Han vil studere nordisk samarbeid i lys av integrasjonsrelevante variable fra neo-funksjonalismen, men uten å postulere noen spesiell sammenheng mellom dem. Sundelius stiller spørsmålsteget ved den tradisjonelle inndelingen i beslutningsnivåer – nasjonalt og regionalt – i teoretiseringen om regional integrasjon.

Fremstillingen gir en multidimensjonal, databasert oversikt over utviklingen og tilstanden i nordisk samarbeid og integrasjon. Kartlegningen omfatter samfunnsintegrasjon, holdningsintegrasjon og politisk integrasjon, alle målt med et flertall indikatorer. Oppsummeringskapitlet gir en omfattende diskusjon av implikasjonene av de funn som er gjort for teorien. Forfatteren mener å ha belegg for at integrasjonen har begynt på samfunnsplanet og først senere kommet til myndighetsplanet.

Gjennomføringen er ryddig og gjennomtenkt. Forfatteren har solid forankring i litteraturen. Han er kreativ i konstruksjonen av indikatorer for de ulike dimensjonene og legger frem et rikt variert materiale (statistikk, intervjuer, spørreskjema, andre kvalitative data).

Sammenfatningsvis kan en si at på den teoretiske siden går Sundelius forsiktig frem, og kommer langt med det. Avhandlingens overordnede resonnement blir nok noe usammenhengende ved å bruke et så bredt spekter av måleinstrumenter og bygge dem på så mange ulike dimensjoner ved integrasjon.

Alt i alt er likevel Sundelius' PhD-avhandling et betydelig arbeid, fullt på høyde med gode nordiske doktoravhandlinger av gammel klasse og gir således klar vitenskapelig meritering. Men den har bare beskjeden sikkerhetspolitisk relevans.

Managing Transnationalism in Northern Europe. Arbeidet overlapper delvis med PhD-avhandlingen; men har en helt annen problemstilling: Hvordan takler regjeringer den utfordring som ligger i de transnasjonale samfunnskontaktene mellom land og som frarøver myndighetene mye av styringen med utviklingen i eget land? Grunnhypotesen er at myndighetene må forholde seg til en invers relasjon mellom *policy effectiveness* og *governmental autonomy*.

Litteraturoversikten viser at forfatteren kan trekke på mye av den samme litteraturen som til PhD-avhandlingen. Mye av materialet er også det samme som i avhandlingen, men enkelte nyheter er føyd til, f.eks. data om datterselskaper av multinasjonale selskaper.

Det teoretiske opplegget viser nyansert forståelse av de utfordringer som et lands politis-

ke lederskap står overfor. Spørsmålene til analyse (s. 12) er imidlertid lite teoretisk orientert, mer praktisk policy-rettet og deskriptive. Sundelius har omarbeidet avhandlingen, kuttet ned på lengden, strammet opp argumentasjonen og gjort det hele mer relevant for 1970-tallets problemstillinger (veksten i transnasjonale relasjoner) enn for 1960-tallets fokus på regional integrasjon. De to arbeidene må, kompetansemessig, betraktes som ett sammenhengende stykke.

Arbeidet er vitenskapelig meriterende, med en viss sikkerhetspolitisk relevans.

“Ugly Duckling” (med Wiklund, *Journal of Common Market Studies*)

Presenterer nordisk integrasjon som et undervurdert fenomen i internasjonal sammenheng. Argumenterer for at nyfunksjonalistisk integrasjonsteori overser viktige integrasjonsegenskaper og derfor skaper seg et skjevt bilde av fenomenet integrasjon, illustrert ved det nordiske casus.

Artikkelen trekker mye på tidligere arbeid. Tett argumentasjon og presentasjon av data som belyser nordisk integrasjon som en egen variant av integrasjon, med utgangspunkt i, og tilknytning hele veien til, integrasjonsteorien.

Meriterende, men har liten sikkerhetspolitisk eller strategisk relevans.

“Förutsättningar och vägval för vår säkerhetspolitik” (Kungl. Militärvetenskapl akademien) 1984. Kommentar i forbindelse med en ny utredningsrunde i forsvarret. Reiser grunnleggende spørsmål ved nøytralitetspolitikken og ber om begrunnelser for dens fortreffelighet. Presenterer seks sikkerhetspolitiske strategier som alle kan innpasses i en nøytral linje. (Denne klassifiseringen brukes i flere senere arbeider.)

Arbeidet kan anses meriterende om det blir sett i sammenheng med 1989-kapitlet i Kruzal & Hatzel samt 1992-arbeidet m. Mörth. Det er relevant for både sikkerhetspolitikk og strategi.

Internationalization and Foreign Policy Management (med Karvonen) 1987. Boken er et fellesarbeid. En redegjørelse for fordelingen av forfatterskapet i de 6 kapitlene finnes i søknadspapirene, der Sundelius gjør krav på

hovedforfatterkap av kap 1, 2 og 4, ca. 50/50 fordeling av kap 3 og 5, og likeverdig samforfatterkap av kap 6 samt ISQ-artikkelen (se nedenfor).

Temaet i boken er "the implications of such international structural transformations for the conduct of foreign policy". Hovedvariabelen sies å være *decentralization*, det vil si hvordan og i hvilken grad beslutningsprosessen blir desentralisert i de enkelte land, med en ukoordinert politikk som følge. Arbeidet gir en detaljert gjennomgang av rutiner, praksis og problemer i Finland og Sverige, bygget på intervjuer.

At UD'ene (UM i Finland) har koordineringsansvar er et konstitusjonelt krav i begge land. Dessuten krever nøytralitetspolitikken en streng sentral koordinering av utenrikske aktiviteter på statens vegne. (Dette poeng har altså ikke noe motstykke i NATO-landene, f.eks. i Norge.) Boken vurderer seks typer koordinering, sortert etter fremgangsmåte eller virkemidler. Konklusjon: UD'ene i Finland og Sverige har greid å holde stand som de dominerende portvakter i landenes offentlige forhold til utenverdenen. Men ingen har full kontroll – UD må ofte drive bargaining med andre departementer.

Boken setter egne konklusjoner opp mot funn fra andre land. Hovedfunn: Virkningene av interdependence i Finland og Sverige er ikke så åpenbare og overveldende som man først trodde.

Arbeidet har en fin kobling til litteraturen og fagdebatten. Det viser interessante forskjeller mellom Sverige og Finland. Boken har en god avsluttende diskusjon, med blikket også rettet fremover mot behovet for videre studier. Karvonen og Sundelius tenker langt og dypt. Arbeidet var og er faglig betydningsfullt i den internasjonale forskningen om koordineringen av utenrikspolitikken. Det er klart vitenskapelig meriterende, og har også sikkerhetspolitisk og strategisk relevans.

"Interdependence and Foreign Policy Management in Sweden and Finland" (med Karvonen, *International Studies Quarterly* 1990) Sammenfatning fra 1987-boken. Tidsskriftet har et meget høyt kvalitetsnivå. Artikkelen vi-

ser således forfatterens evne til å oppnå tung publisering, noe som også kan anses å reflektere bokens kvalitet.

"National Security Dilemmas and Strategies for European Neutrals" (i Kruzal & Haltzel 1989) Dette er et forarbeid til senere arbeider m. Mörth, og en oppfølging av kommentarartikkelen fra 1985 til den svenske forsvarsplanlegningen. Artikkelen skisserer og drøfter dilemmaer og strategier for små stater, med vekt på strategier eller "options" av overordnet karakter.

Arbeidet kan anses som meriterende og bør ses i sammenheng med senere, større arbeid på samme problemstilling. Temaet omhandler både feltet sikkerhetspolitikk og feltet strategi, skjønt det her er tale om et utvidet strategibegrep.

"Interdependens, konflikt och säkerhet" (med Mörth). (Arbeidet foreligger i utrykt form og har atskilte kapitler for hver forfatter, unntatt det siste som er felles.) Hensikten med manuskriptet/boken er å prøve ut på et empirisk materiale den idé at kombinasjonen av interdependens og anarki ("konfliktfylld interdependens") er en særlig utfordring for muligheten til å føre en nasjonal sikkerhetspolitikk.

På grunn av *sekretess* har forfatterne bare i beskjeden grad fått intervjuer, og benytter derfor i hovedsak offentlig tilgjengelig materiale. Sundelius viser innledningsvis betydningen av et bredere perspektiv på strategi enn det snevert militærfikserte, nemlig at det dreier seg om handlingsvalg på statens vegne der ikke bare eksterne forhold men også indre nasjonale forhold mellom staten og samfunnet har betydning. Forfatteren legger opp til en sikkerhetspolitisk analyse av småstatens innflytelsesstrategier som tar utgangspunkt i muligheten for penetrering både på vegne av småstaten inn i en stormakts samfunn og politiske prosesser – og den andre veien, fra stormaktens side en penetrering av småstatens samfunn og politiske prosesser. Dette utvikles som utkast til teoretisk rammeverk.

Det kan i denne forbindelse reises spørsmål om hva som meningsfylt kan kalles en "strategi". Sett under ett var dragkampen om teknologien mellom USA og Sverige på 1980-tallet

en mangesidig og iherdig – men tilsynelatende lite koordinert – offensiv over mange år fra både svenske myndigheter og svensk industri. En strategi i faglitteraturens strengere forstand tar utgangspunkt i en sentralisert aktør som handler med nøye påaktning av den andre sidens handlemåte og med tilnærmet full kontroll over egne skritt. Slik er essensen av strategi i militær sammenheng. Store deler av arbeidet til Sundelius og Mörth er således relevant for sikkerhetspolitikken, men – slik det forfølges empirisk – ikke fullt ut relevant for disiplinen strategi.

Arbeidet er likevel klart meriterende, også for Sundelius alene.

”The Imperative of Decision” (med Stern). (Dette er i sin helhet et fellesarbeid. Arbeidet foreligger i utrykt form og er sammensatt av ikke helt ferdigredigerte artikler, av hvilke minst én allerede er publisert.) Arbeidet gjør analytisk bruk av ubåtkrisen i 1981 som *case* til forklaring av staters handlemåte i kriser, med vekt på statens eget beslutningsapparat og de individuelle beslutningstakeres rolle.

Det gis en detaljert redegjørelse for hendelsesforløpet, med en sammenstilling av varierende kilder. Et viktig poeng med studien er at den gjelder en asymmetrisk konfrontasjon. Arbeidets ulike deler angriper problemstillingen fra en rekke forskjellige vinkler: som krisehåndteringsproblem, som informasjonsanalytisk problem, som et situasjonsbestemt problem (“occasion for decision”); som en smågruppeprosess.

Sammenfatningsvis er dette en betydelig studie, teoretisk avansert, knyttet til forskningsfronten på flere viktige punkter. Det er empirisk rikt, men materialet har enkelte begrensninger. Svakheterne ved arbeidet kan oppsummeres som dårlig sammenheng mellom de ulike delanalysene, og uklare funn.

Arbeidet er vitenskapelig meriterende, og relevant for både sikkerhetspolitikk og (til dels) strategi.

“Managing Asymmetrical Crisis” (med Stern, ISQ 1992) Artikkelen overlapper med en del av boken. Arbeidets høye kvalitetsnivå vises ved at forfatterne får publisert i et ledende fagtidsskrift. Vitenskapelig meriterende.

“Changing Course” (i Carlsnaes & Smith). Sveriges beslutning om å søke medlemskap i EU. Analyseres i lys av Hermann (1990) og med fokus på Hermanns kategorisering av årsaker til utenrikspolitisk endring.

Meriterende, delvis sikkerhetspolitisk relevant, men ikke relevant for strategi.

Generell vurdering av Sundelius:

Bengt Sundelius har langt den største produksjonen av søkerne. Blant arbeidene finnes mange bøker. Både bøker og artikler holder et høyt faglig nivå, såvel teoretisk som empirisk. Sundelius har da også, ved siden av Dörfer, den mest omfattende publiseringen i internasjonale referee-tidsskrift blant søkerne. Mye av det han produserer er i forskningsfronten. Han kjenner, og utnytter, den eksisterende teorien fra faglitteraturen over en uvanlig bredde, og i stor dybde.

Tre større arbeider, PhD-avhandlingen, *Managing Interdependence*, og *Internationalization and Foreign Policy Management*, kan til sammen hevdes å utgjøre en hel professorkompetanse: Arbeidene samler en usedvanlig bred og dyp materie – integrasjon, interdependens og transnasjonalisme, utenrikspolitiske samordningsproblemer – i ett sammenhengende felt. Mellom disse arbeidene er det en klar og tett sammenheng, samtidig som de både innbefatter flere ulike teoridannelser og ulike “litteraturer”.

Senere har Sundelius strukket denne kompetansen videre mot den sikkerhetspolitiske siden med to upubliserte bokmanuskripter med henholdsvis Mörth og Stern som medforfattere. Arbeidet *Interdependens, konflikt og sikkerhet* (m. Mörth) har forløpere (i FOA-rapporten om *National Security and Interdependence*, den lille artikkelen om “Förutsättningar och vägval för vår säkerhetspolitikk”, og i 1989-bidraget til Kruzell og Hatzel). Arbeidene om krisehåndtering i forbindelse med ubåtinsidenten 1981 står sentralt i denne nyere sikkerhetspolitiske produksjon fra Sundelius.

Den sikkerhetspolitiske del av Sundelius' produksjon er noe mer fragmentert enn den som omfatter interdependensen og dens virkninger. På dette felt må han likevel sies å ha

bygget seg opp en kompetanse som i nivå og omfang ligger nær en doktorgrad. I denne forbindelse vektlegges den betydelige teoretiske og empiriske dybde og rekkevidde som disse arbeidene oppviser.

Mht fagfeltet strategi i streng forstand har Sundelius dokumentert en mer begrenset kompetanse, som kommer sterkest til uttrykk i analysen av ubåtkrisen, og samtidig mest eksplisitt utviklet i arbeidet m. Mörth. I sistnevnte sammenheng dukker det imidlertid opp et avgrensingsproblem som er omtalt ovenfor og som bør føre til at bare deler av dette arbeidet anses relevant for feltet strategi. Likevel bør relevante deler av *The Imperative of Decision* i seg selv anses å gi tilstrekkelig dokumentasjon av kompetanse også på feltet strategi.

Sammenfattende vurdering av søkernes vitenskapelige meritering

Tross produksjon av innsiktsfulle og faglig sett krevende arbeider, kan søkeren Gunnar Jervas ennå ikke anses å ha oppnådd den forskningsmessige kompetanse som kreves for et professorat.

Av de tre øvrige søkere som kan tilkjennes professorkompetanse er det bare én, Ingemar Dörfer, som har hele sin kompetanse innenfor det utlyste område sikkerhetspolitikk med strategi. Kvaliteten på hans meriterende arbeider innenfor det utlyste fagområde er også på et meget høyt nivå, og klart høyere enn for de to andre. Ingemar Dörfer må derfor bli å stille klart først etter vitenskapelig meritering.

De to andre søkere har en betydelig del av sin produksjon utenfor sikkerhetspolitikk med strategi. Denne utenforliggende produksjonen – som også har vært omtalt ovenfor – har ligget til grunn for vurderingen av søkernes grunnleggende professorkompetanse. Produksjonen utenfor området sikkerhetspolitikk og strategi blir heretter skilt ut; den er ikke relevant for sluttbedømmelsen.

Både Huldt og Sundelius har levert meriterende arbeider i et tilstrekkelig omfang innenfor sikkerhetspolitikk og – forutsatt en vid tolkning – strategi. I begge tilfeller er den relevante produksjonen størst i sikkerhetspoli-

tiske emner. De to søkerne er relativt ulike i profilen og kan således være vanskelige å sammenligne – og dermed å rangere.

Huldt's meriterende produksjon på dette felt – i hovedsak våpenhandelstudien – gir et makroperspektiv på sikkerhetspolitiske og strategiske spørsmål, med fokus på den tredje verdens potensielle fremtidige konfliktroller. Enkelte senere arbeider, som ikke i seg selv er meriterende, røper også sterke analytiske evner på det sikkerhetspolitiske og strategiske felt med mer direkte relevans for Sverige.

Sundelius' tilsvarende produksjon, som primært innbefatter de to større arbeidene om teknologirelasjonen til USA og ubåtkrisen i 1981, er mer omfangsrik – og teoretisk og empirisk sett mer ambisiøs og dyptpløyende – enn Huldt's produksjon. Sundelius har også lagt for dagen et mer eksplisitt og innoverende syn på sikkerhetspolitiske og strategiske forhold enn Huldt har.

I rangeringen ut fra vitenskapelige kriterier er forskjellen mellom Dörfer og de to øvrige kompetente søkere betydelig, med grunnlag i den store konsentrasjon om det aktuelle fagområdet i Dörfers produksjon. Huldt og Sundelius kan plasseres tilnærmet likt, dog med Sundelius et hakk foran.

Pedagogisk kompetanse. Alle vitenskapelig kompetente søkere synes å ha den fornødne pedagogiske erfaring til professoratet.

Dörfers pedagogiske kompetanse synes vel dokumentert gjennom hans arbeider, som er skrevet i en engasjerende stil og et ledig språk. Han har evnen til å forenkle og fremstille sikkerhetspolitiske spørsmål på en forståelig måte. Men fremstillingen kunne enkelte ganger ha holdt en bedre saklig balanse. Forøvrig har Dörfer forelesningserfaring fra en rekke høyere læresteder i Sverige – herunder Militärhögskolan og øvrige forsvarsskoler – samt i utlandet. Omfanget av denne erfaring er etter alt å dømme vesentlig mindre enn for de to andre søkerne.

Huldt's bidrag i Bra Böckers Världshistoria og de to leksikonartiklene om verdenskrigene demonstrerer en klar og sterk pedagogisk kompetanse. Denne understøttes av en betydelig undervisningserfaring (ca. 15 år hvorav

noe på deltid), den siste perioden på Militärhögskolan i Stockholm.

Sundelius har dokumentert sin pedagogiske kompetanse dels gjennom sin lange erfaring fra undervisning og veiledning (nærmere 20 år i undervisningsstilling), dels fra den innleverte vitenskapelige produksjon, som følger en pedagogisk forbilledlig form for formidlingen av vitenskapelig arbeid, og dels fra øvrige faglige oversiktsarbeider som har vært mye brukt i høyere nivå's statsvitenskapelige undervisning i nordiske land.

Mye av *Sundelius'* veiledningserfaring har vært knyttet til doktorgradskandidater.

Mht pedagogiske kvalifikasjoner rangerer jeg således *Sundelius* først, med *Huldt* på neste plass.

Øvrige kvalifikasjoner. Av de øvrige kvalifikasjoner som ifølge Militärhögskolans instruksjoner skal tillegges vekt, er det primært erfaring som *chef* og som *administratör* som skiller mellom søkerne. I begge sammenhenger står *Huldt* som en klar nummer én. *Sundelius* har også betydelig erfaring fra akademisk administrasjon.

Konklusjon

En svakere stilling for *Dörfer* med hensyn til øvrige kvalifikasjoner sammenlignet med *Sundelius* og *Huldt* kan ikke rokke ved hans klare fortrinn i vitenskapelig meritering innenfor området sikkerhetspolitikk med strategier. Rangeringen blir da, etter en samlet vurdering:

1. *Dörfer*
2. *Sundelius*
3. *Huldt*

Olav F. Knudsen

3. Utlåtande av Øyvind Østerud

Jeg gir først en omtale og kompetansevurdering for hver av de fire søkerne, og deretter følger en sammenfatning og konklusjon.

Ingemar Dörfer, f. 1939, har vært ansatt ved FOA siden 1975, som forskningssjef siden

1993. Han har vært sakkyndig i forsvarsdepartementet (1971-74) og i utenriksdepartementet (1992-94). Han ble docent i statskunnskap ved Uppsala universitet i 1974. I 1960 ble han fil.kand. ved Lunds universitet, i 1965 fil.lic. ved Stockholms universitet, og i 1971 M.A. ved Harvard. Han ble også Ph.D. ved Harvard samme år.

Dörfer har bred undervisningserfaring fra universiteter og militære høgskoler. Han har administrativ erfaring fra en rekke rådgivende verv og forskningsprosjekter. Han har også vært engasjert i internasjonalt forskningssamarbeid, og han har popularisert og kommentert fra sine spesialområder for et bredere publikum.

Dörfer har en omfattende produksjon om strategiske og forsvars- og sikkerhetspolitiske spørsmål. I doktoravhandlingen *System 37 Viggen* studerer han et våpensystem i et industrielt utviklingsperspektiv. Han gir en inngående analyse av dynamikken i beslutningene og de strategiske relasjonene mellom kvalitetskrav, tidsbruk og kostnader. Samtidig settes utviklingen av våpensystemet inn i en bredere samfunnsmessig sammenheng, og analysen gir innsikt i svensk politikk for industriell selvhevdelse. Analysen er både inngående og perspektivrik. I en bredere og mer populær fremstilling, *Strategiska doktriner i väst* (1974), gjennomgår han blant annet NATOs atomvåpenstrategi.

Arms Deal (1983) gir *Dörfer* en inngående analyse av salget av jagerflyget F-16 til en rekke europeiske land. Basert på nitid innsamlet kildemateriale, skriftlig og muntlig, avdekker han strategien i salget og prosessen i forhandlinger og vedtak. Studien gir innsikt i hvordan politikere traff beslutninger der sentrale forhold ble tilldekket i salgs- og vurderingsprosessen. Undersøkelsen er først og fremst en beslutningsstudie i våpensalg, og den er her et grunleggende arbeid med generell rekkevidde.

Dörfer har også sendt inn flere arbeider om svensk forsvarspolitik og militærstrategi. I *Nollpunkten* (1992) gjør han en kritisk gjennomgang av svensk sikkerhetspolitikk i første halvdel av 80-tallet ("den andre kalde kri-

gen”), og hevder at Sverige undergravde sin nøytrale troverdighet i vest, og sin posisjon i Europa: ledende partier tilpasset seg Østblokken og konsentrerte seg om symbolutspill till støtte for den tredje verden. I flere arbeider gjengir og diskuterer Dörfer nordisk atompolitikk, forholdet til NATO, og diskusjonen av svenske kernefysiske våpen. Han har også sendt inn bl.a. en studie av svensk sikkerhetspolitikk i lys av de såkalt eurostrategiske våpen (1981), og en tidlig studie av kommunikasjonssatellitter (SIPRI, 1968). I et kapittel i en debattbok fra 1994 diskuterer han fremtids-scenarier for svensk sikkerhetspolitikk.

Dörfer har produsert både detaljerte intensivstudier og populære oversiktsarbeider om sikkerhetspolitikk, våpenanskaffelser og militær strategi. Han fremstår som en engasjert forsker, med profilerte synspunkter i sikkerhetspolitiske spørsmål. Hans vitenskapelige arbeider er basert på nitide studier. Han har også atskillig pedagogisk, populariserende og internasjonal erfaring, og han har deltatt administrativt og forskningsmessig innen totalforsvaret helt siden 1971. Dörfer må anses som kvalifisert for det utlyste professorat.

Bo Huldt, f. 1941, var nylig t.f. professor i sikkerhetspolitikk og strategi ved MHS. Han har vært forsker ved Utrikespolitiska Institutet i Stockholm fra 1979, og senere bl.a. direktør samme sted i flere perioder. I 1992-93 var han direktør ved IISS, London. Han har vært docent ved Lunds universitet. Huldt ble B.A. i 1964, fil.kand. i 1965 og fil.dr. i historie ved Lunds universitet i 1974. Han har atskillig pedagogisk erfaring, og en stor populærvitenskapelig produksjon. Han har også bred internasjonal erfaring fra universiteter og forskningsinstitusjoner i USA og Europa. I forsvaret har han vært reserveoffiser, hatt verv i forsvarsforeninger og ansettelse ved MHS.

I avhandlingen fra 1974, *Sweden, the United Nations, and Decolonization*, analyserer Huldt svensk deltakelse i kolonikomiteen i FN fra 1946 til 1969. Med utgangspunkt i FNs avkoloniseringsdebatter og svensk utenrikspolitikk, foretar han en voteringsanalyse av svenske standpunkter. Studien viser endring og

stabilitet i det svenske voteringsmønsteret; den er metodisk bevisst og vel gjennomført. Svensk FN-politikk er også fulgt opp i andre studier.

I en rapport fra 1980, med Huldt som medforfatter, blir svensk utenrikspolitikk plassert inn i en bredere internasjonal sammenheng, og i en rekke nyere studier analyserer Huldt svensk sikkerhetspolitikk. Analysene er gjennomgående nyanserte, perspektivrike og faglig kompetente. Han viser også, i en bred innledning til en bok om *Fred och säkerhet* fra 1988, at han har godt grep på internasjonal debatt om Sveriges utenrikspolitiske rolle, og at han kan plassere svensk debatt i relasjon til internasjonale endringer. I *Utrikespolitiska Institutets Årsbok* for 1990-91 diskuterer han utsiktene til en ny europeisk sikkerhetsorden etter den kalde krigen.

I *Vapen till tredje världen* (1981) gir Huldt en sikkerhetspolitisk orientert analyse av internasjonal våpenhandel. Analysen kartlegger drivkreftene og mønsteret i våpenhandelen, og gir en oversikt over leverandører og mottakere. De regionale transaksjonene blir gjennomgått og de sikkerhetspolitiske implikasjonene vurdert. Studien er innsiktsfull og velordnet, med god utnyttelse av kildene.

Svensk og internasjonal sikkerhetspolitikk står sentralt i Huldts senere arbeider. Han er også fortrolig med forsvars- og strategispørsmål i nordisk og supermaktpolitisk sammenheng. Samtidig har han vist evne til popularisering av internasjonale spørsmål for et bredt publikum. Det fremste bidraget er et verdenshistorisk bind for perioden 1945-65. Dette er en omfattende, kunnskapsrik og pedagogisk vellykket fremstilling av internasjonal historie.

Huldt har vist at han behersker både inngående, faglige analyser og brede, syntetiserende fremstillinger. Han viser god innsikt i sikkerhetspolitiske spørsmål, og han setter svensk forsvarspolitikk inn i en perspektivrik sammenheng både innenriks- og utenrikspolitisk. Huldt har bred pedagogisk erfaring, og han har utgitt store populærvitenskapelige verk. Hans internasjonale erfaring og hans deltakelse innen totalforsvaret er omfattende.

Huldt må anses som kvalifisert for det utlyste professorat.

Gunnar Jervas, f. 1938, docent ved Umeå universitet, senere ved Åbo Akademi, og tilsatt ved FOA fra 1977. Han tok befalsutdannelse og tjenestegjorde som befal i forsvaret en periode fra 1960, tok deretter lærerutdanning og også universitetsutdanning ved Umeå universitet. Her fikk han fil.dr.eksamen i 1971.

Jervas har en omfattende fagproduksjon innen sikkerhetspolitikk og strategi. Han har ledet en rekke prosjekter ved FOA, og han har publisert flere større studier innen internasjonal politikk, og av nordisk og svensk sikkerhetspolitikk. Han har bred pedagogisk og administrativ erfaring, og han har en relativt stor produksjon for et bredere publikum.

Doktoravhandlingen fra 1971 er en systemorientert analyse av endringer i sikkerhetspolitiske mål ut fra forandringer i ytre vilkår. Perspektivet anvendes på omvurderinger av amerikansk strategi i Kennedy-perioden. Avhandlingen munner ut i en nokså generell "pre-teori" om sikkerhetspolitisk handling over tid.

I boken *Utrikespolitik i norr* (1973), redigert og med en lang teoretisk innledning av Jervas, legger han frem en system- og beslutningsteoretisk modell for analyse av utenrikspolitikk. Han viser at han har godt grep på formale modeller i beslutningsstudiet. I læreboken *Internationella konfliktprocesser* (1973) presenterer Jervas en bred analysemodell for studiet av konflikter mellom stater. Her inngår de sentrale elementene motiver og drivkrefter, makt og innflytelse, kapabiliteter og strategier, begrensninger og interaksjonsmønstre. Fremstillingen er oversiktlig og velordnet. Innførbok er også *Hur man studerar politik* (1974), med en egenerell del om politisk teori (analysemodeller og ideologier), en del om svensk politikk (aktører, institusjoner og prosesser), og en del om internasjonal politik (tilsvarende den foregående læreboken på dette feltet):

I den lille boken *Världsmakt väljer väg* (1980) analyserer Jervas fremtidsperspektivene for amerikansk utenrikspolitikk, på grunnlag av en periodisering av tiden etter annen

verdenskrig. Analysen er ikke spesielt inngående, men poengtert og velorientert, med en balansert vurdering av spenningene i amerikansk politikk.

I rapporten *Sweden and nuclear weapons* (1982) vurderes den svenske debatten om atomvåpen, forut for og inkludert forsvarskomiteens innstilling av 1978. I et tillegg skisseres debatten om Norden som atomfri sone, der Jervas også vurderer forslaget betydning. Han har også flere bidrag i boken *Skall Sverige tvinga fram fred?* (1994), der han diskuterer ideen om en overgang fra nasjonal til felles sikkerhet, samt de tradisjonelle fredsbevarende styrker under FN, med konkluderende anbefalinger om Sveriges rolle.

Jervas' siste større arbeid er en bokrapport fra et større prosjekt om nye konflikttyper, der han har skrevet innledningen og flere kapitler, *Migrationsexplosionen – vår tids makrokris?* (1995). Her settes svensk flyktningepolitikk inn i en bredere internasjonal og samfunnsmessig sammenheng. Analysene virker grundig fundert, nyanserte og problembevisste, med atskillig ny innsikt og viktige premisser for debatten.

Endelig har Jervas sendt inn en populær og oversiktlig fremstilling av nedrustningsforsøk i etterkrigsperioden (1988), og en artikkel om mulige internasjonale oppgaver for en svensk "snubbeltråd"-styrke, i lys av nye konflikttyper etter den kalde krigen (1992).

Alt i alt har Jervas en faglig profil der det utlyste professoratets tema – sikkerhetspolitikk og strategi – står helt sentralt. Han har også pedagogisk erfaring på feltet, og han har en bakgrunn i forsvaret. Hans arbeider er til dels praktisk-politisk orientert, og han har bidratt med en rekke sammenfatninger for et bredere publikum. Jervas må anses som kvalifisert for det utlyste professorat.

Bengt Sundelius, f. 1950, er forsker i emnet politisk samarbeid i Europa, Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet (HSFR). Han er også høgskolelektor/docent ved Stockholms universitet. Han ble fil.kand. ved Lunds universitet i 1972, M.A. ved Uni-

versity of Denver 1974, og Ph.D. samme sted i 1976.

Sundelius har stor erfaring i undervisning og veiledning av studenter både i USA og i Sverige. Han har administrativ erfaring bl.a. som leder av institutt for engelsk-språklige studenter ved Stockholms universitet. Han har deltatt mye i internasjonalt forskningssamarbeid, både ved verv i forskningsorganisasjoner, i prosjektsamarbeid og gjennom internasjonale konferanser.

Sundelius har en relativt omfattende faglig produksjon, der mange av de vitenskapelige arbeidene er publisert på engelsk, og mange også med medforfattere. En del av hans arbeider er mer populært orientert.

Til bedømmelse har Sundelius valgt ut fem større og fem mindre arbeider. Doktoravhandlingen fra 1976, en bok fra 1978, samt en artikkel fra 1979, dreier seg om nordisk samarbeid i integrasjonsperspektiv. De øvrige arbeidene omhandler dels mellomstatlig krisehåndtering i småstatsperspektiv, og dels sikkerhetspolitiske implikasjoner av internasjonalisering/interdependens. For øvrig har Sundelius særlig arbeidet med studier av utenrikspolitikk, integrasjon og beslutningsprosesser.

I doktoravhandlingen blir nordisk integrasjon belyst gjennom kommunikasjon, handel, organisasjonsdeltakelse, holdningsdata og samordning i Nordisk Råd. Sundelius konkluderer sin analyse med en kritikk av ny-funksjonalistisk integrasjonsteori. Emnet utvikles videre i *Managing Transnationalism in Northern Europe* (1978). Sundelius betrakter overnasjonalt samarbeid som et svar på internasjonaliseringens utfordringer, og han beskriver hvordan koordinering av politikken utvikles gjennom en trinnsvis strategi.

I det nye bokmanuskriptet "Interdependens, konflikt och säkerhetspolitik" (medforfatter Ulrika Mörth) vises det hvordan interdependens også kan føre til konflikt og sikkerhetspolitiske spenninger. Analysen er nyansert og perspektivrik. Det samme gjelder *Internationalization and Foreign Policy Management* (med Lauri Karvonen) fra 1987. Her analyserer forfatterne hvordan omorganisering av utenrikspolitikken – ved strukturell desentra-

lisering og dermed svakere forbindelsesledd mellom ulike saksområder – er svar på internasjonalisering og "kompleks interdependens".

I bokmanuskriptet "The Imperative of Decision: Sweden, U 137 and the USSR" og i en publisert artikkel fra 1993 (begge med E. Stern) gjordes det en inngående analyse av den sovjetiske ubåtuffæren i svensk skjærgård. Et ny-realistisk og et alternativt perspektiv stilles mot hverandre som forklaringsramme om krisehåndtering. I studien kombineres en detaljert gjennomgang av hendelsesforløpet med en diskusjon av faglitteraturen om beslutninger og internasjonale kriser.

Sundelius' vitenskapelige arbeider vitner om en meget kompetent og faglig velorientert forsker. Han har behandlet sentrale sikkerhetspolitiske problemstillinger i en bred statsvitenskapelig ramme. Hans pedagogiske, administrative og internasjonale erfaring er svært solid. Sundelius må anses som kvalifisert for det utlyste professorat.

Sammenfatning og konklusjon

Alle de fire søkerne er funnet kvalifisert til det utlyste professorat. Alle fire har omfattende produksjon og klar kompetanse innen professoratets område. Alle fire tilfredsstillende også de fleste øvrige kvalifikasjoner som er nevnt i utlysningen – populærvitenskapelige arbeider, erfaring med forskningsledelse, pedagogisk erfaring, internasjonal deltakelse og bakgrunn i forsknings- og studiemiljø innen totalforsvaret.

Det er meget vanskelig å rangere disse fire søkerne etter faglige kriterier. Sundelius er den av søkerne som har den bredeste teoretiske forankringen for sikkerhetspolitiske studier. Han ville trolig kommet høyest i vurderingen av kompetanse for et generelt professorat i internasjonal politikk. Men samtidig ser det ut til at Sundelius mangler forankring i forsknings- og studiemiljø innen totalforsvaret. Jeg har ikke tillagt dette kriteriet avgjørende vekt i kompetansevurderingen, men det må spille inn ved rangeringen av søkerne. Dörfer har gjort de mest inngående enkeltstudiene, og

han scorer høyt på alle de relevante kvalifikasjonskriteriene. Det samme gjør Jervas, men Dörfer har nog et fortrinn gjennom sine ingående beslutningsanalyser. Huldt er også meget vel kvalifisert etter alle de nevnte kriteriene. Han står samtidig for det fremste arbeidet for et bredere publikum, der han viser evne til å trekke hovedlinjene gjennom et stort stoff. Han har også meget stor internasjonal erfaring.

Rangeringen av de fire søkerne er derfor langt fra opplagt. Ut fra en samlet vurdering, i forhold til alle de nevnte kriteriene, synes det rimelig å sette Huldt og Dörfer litt foran Sundelius og Jervas. Det er enda vanskeligere å skille mellom Huldt og Dörfer. Dörfers gode intensivstudier må veies mot Huldts noe bredere kompetanse. Det kan synes som om

Huldt ville kunne fylle intensjonene med professoratet fra en noe bredere plattform. Jeg velger derfor å stille ham først. Det må her understrekes at vurderingen utelukkende er basert på den innsendte skriftlige dokumentasjonen, at forskjellen mellom søkerne her er liten, og at en vurdeering av personlige egenskaper ville kunne være utslagsgivende for rangeringen mellom samtlige fire søkere. Med dette viktige forbehold foretar jeg følgende rangering:

1. Bo Huldt
2. Ingemar Dörfer
3. Gunnar Jervas og Bengt Sundelius.

Øyvind Østerud
